

LIETUVOS AKVAKULTŪRA: PAŽANGA IR GERIEJI PROJEKTŲ PAVYZDŽIAI

**LIETUVOS AKVAKULTŪRA:
PAŽANGA IR GERIEJI PROJEKTŲ PAVYZDŽIAI**

Lietuvos akvakultūra: pažanga ir gerieji projektų pavyzdžiai

Leidinyje apžvelgiama Lietuvos akvakultūros padėtis, ES parama plėtojant tvenkininę žuvininkystę ir žuvų auginimą uždaruosiose akvakultūros sistemose, pateikiami sėkmingai įgyvendintų projektų pavyzdžiai.

Leidinio leidyba finansuojama Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo (EJRŽF) ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija
2022, Vilnius

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Europos Komisijos komunikate Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Tvarios ir konkurencingos ES akvakultūros 2021–2030 m. strateginės gairės“ pabrėžiama šio sektoriaus svarba įgyvendinant Europos žaliąjį kursą ir prisidedant prie ekonomikos atsigavimo po COVID-19 pandemijos.

Europos Komisija siekia įtraukti visas susijusias suinteresuotąsias šalis į ES akvakultūros kaip sektoriaus, tiekiančio maistingą ir sveiką maistą, turinčio mažą poveikį aplinkai ir klimatui, sukuriančio ekonomines galimybes ir darbo vietas bei tampančio pasauliniu tvarumo ir kokybės etalonu, plėtrą.

Planuojama, kad 2030 m. visa akvakultūroje užauginta produkcija sudarys daugiau kaip 60 proc. pasaulinės žuvininkystės produkcijos.

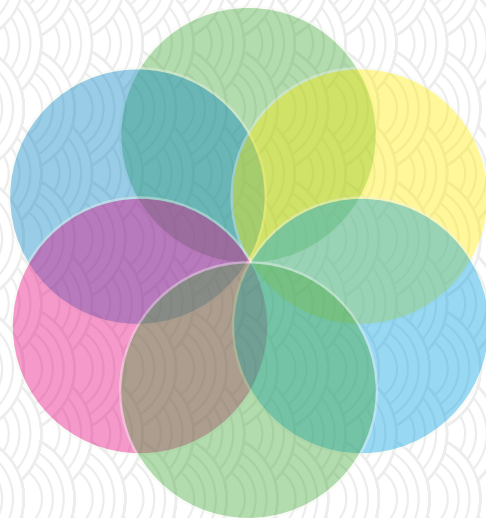
ES strateginiuose dokumentuose akvakultūra yra išskiriama kaip viena prioritetinių ateities ekonominio vystymosi krypčių Baltijos jūros regione.

Europos Sąjungos naujojoje tvarios akvakultūros produktų gamybos ir vartojimo strateginėje vizijoje pabrėžiama, kad tvariai vykdoma akvakultūra gali padėti išspręsti šias opiausias problemas:

Akvakultūros sektorius gausėjančius pasaulio gyventojus aprūpina įvairiu vertingu maistu

Vystantis akvakultūrai mažėja poreikis gaudyti daugiau laukinių žuvų augančiai paklausai patenkinti, taigi ji padeda išsaugoti žuvų išteklius

Šių maisto produktų ir pašarų gamyba turi mažesnį poveikį klimatui ir aplinkai nei kitų tipų ūkininkavimas

Akvakultūros ūkių teikiami produktai yra švieži ir pagaminti vietoje

Sektoriuje sukuriama labai reikalingų darbo vietų net ir atokiausiai įsikūrusioms pakrančioms bei kaimo bendruomenėms

Tam tikrų rūšių akvakultūra padeda išsaugoti ekosistemas, biologinę įvairovę ir kt.

Šaltinis: parengta remiantis Nauja tvarios akvakultūros produktų gamybos ir vartojimo Europos Sąjungoje strategine vizija. Prieiga per internetą: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e8bd0eb1-093a-11ec-b5d3-01aa75ed71a1/language-it/format-PDF>

Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programai (Veiksmų programa) įgyvendinti skirta 81,6 mln. eurų, iš jų ES dalis – 63,4 mln. eurų. Trečdalis visų Veiksmų programos lėšų numatytas akvakultūrai.

Parama teikiama:

- produktyvioms investicijoms į akvakultūrą;
- akvakultūros įmonių investicijoms, didinančioms energijos vartojimo efektyvumą ir užtikrinančioms atsinaujinančios energijos naudojimą;
- gamybos ir prekybos planams įgyvendinti;
- rinkodaros priemonėms;
- akvakultūros produktų perdirbimui;
- aplinkosaugos funkcijas atliekančiai akvakultūrai.

Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (NMA) 2022 m. pradžios duomenimis, įgyvendinant Veiksmų programą, daugiau kaip 10 mln. eurų parama produktyvioms investicijoms į akvakultūrą skatinti skirta 47 projektams. Akvakultūrai, kuria užtikrinama aukšto lygio aplinkosauga ir gyvūnų sveikata bei jų gerovė ir visuomenės sveikata bei sauga, skatinti pagal 81 paramos sutartį skirta 11,9 mln. eurų.

Vertinant projektų paraiškose pateiktas gamybos apimčių prognozes, galima tikėtis, kad, sėkmingai įgyvendinus ES lėšomis finansuotus projektus, 2021–2022 m. akvakultūros produkcijos kiekis, palyginti su 2019 m., išaugs 65 proc.

ES lėšomis daugiausia bus paskatintas lašišinių žuvų, šamų, upėtakių ir karpių auginimas.

LIETUVOS AKVAKULTŪROS SEKTORIAUS APŽVALGA, TVARAUS VYSTYMOSI ASPEKTAI IR PERSPEKTYVOS

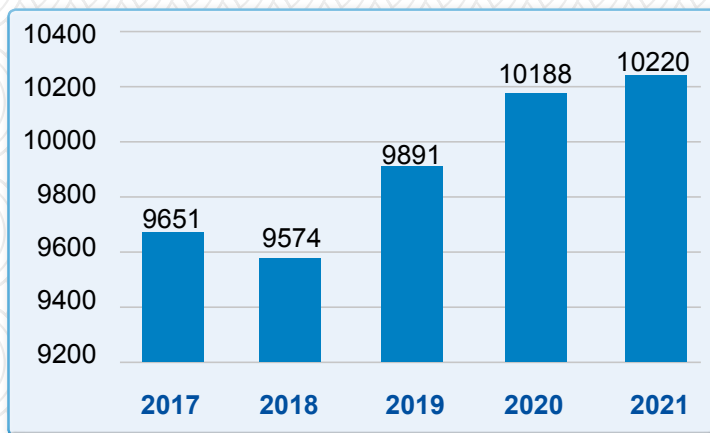
Esant ribotiems natūraliems ištekliams ir siekiant darnios (aplinkos, ekonominiu ir socialiniu požiūriu) žuvininkystės bei aprūpinimo maistu, vis didesnis dėmesys skiriamas akvakultūrai.

Akvakultūros produkcijos gamyba plėtojama tvenkiniuose, uždarosiose akvakultūros sistemose, baseinuose ir kanaluose.

Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, 2022 m. pradžioje akvakultūrą plėtojo 67 ūkio subjektai, iš kurių 31 plėtojo tvenkinių akvakultūrą. Akvakultūros sektoriuje dirbo 426 asmenys, iš kurių 75 proc. vyrai, 25 proc. – moterys.

Akvakultūros tvenkiniai Lietuvos akvakultūros sektoriuje užima svarbiausią vietą – juose 2017–2021 m. užauginta apie 83 proc. visos akvakultūros sektoriaus produkcijos.

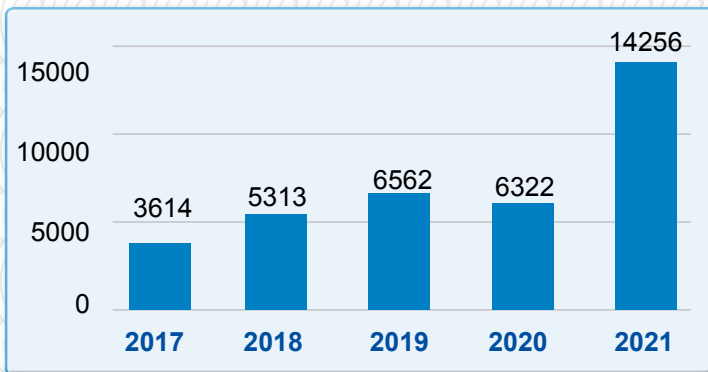
Ižuvintų akvakultūros tvenkinių plotas, ha

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras

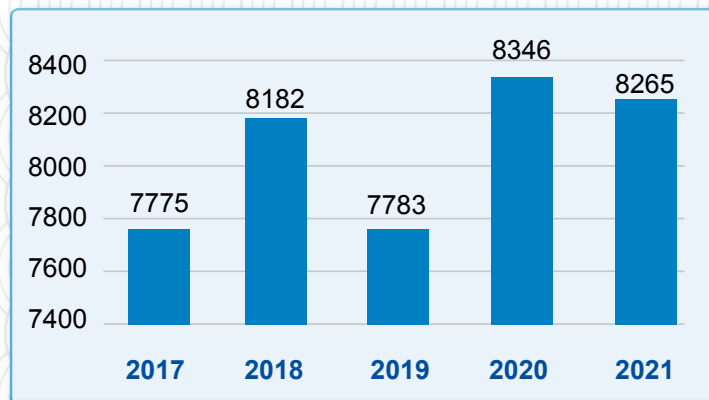
Iveistų uždarųjų akvakultūros sistemų tūris, kub. m.

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras

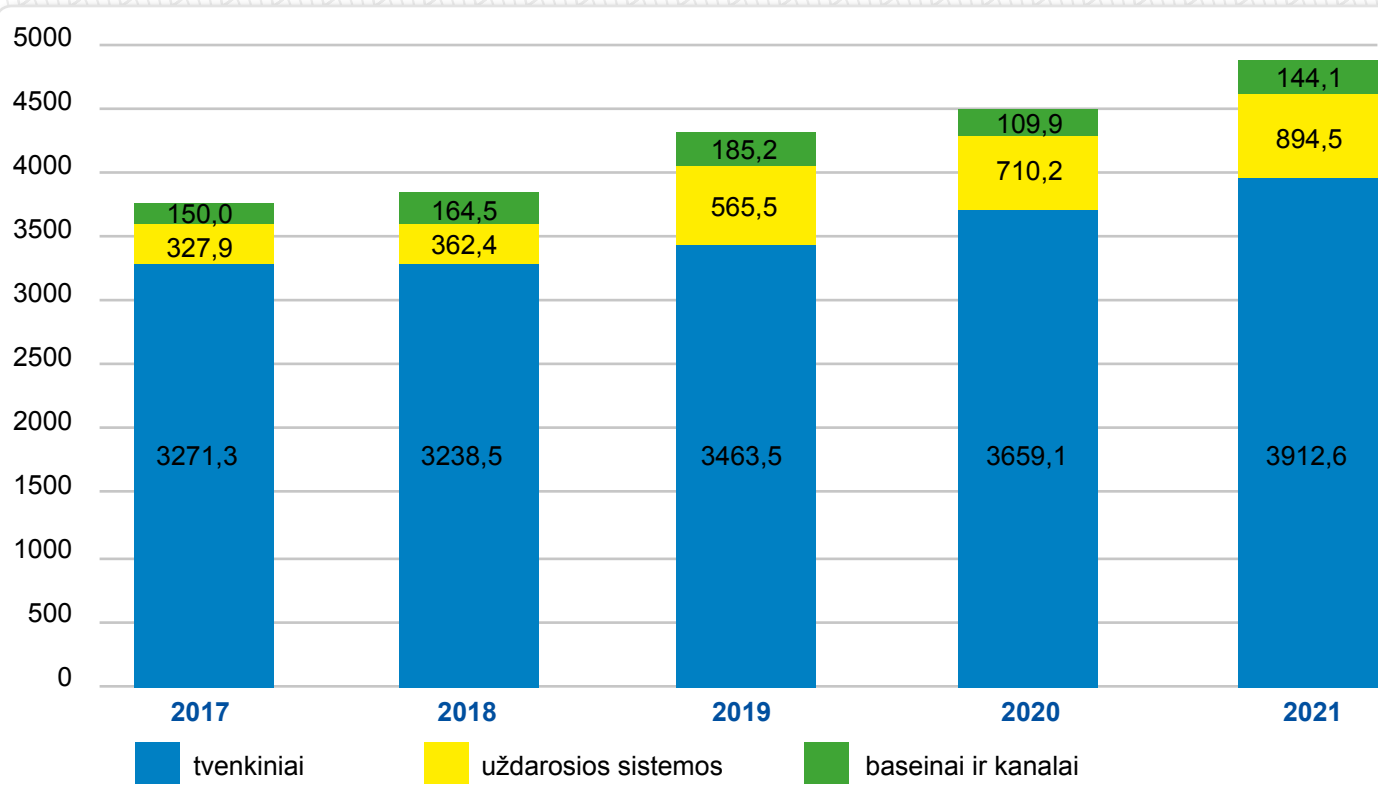

Iveistų akvakultūros baseinų ir kanalų tūris, kub. m.

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras

Akvakultūros įmonių užaugintos ir realizuotos produkcijos kiekis pagal akvakultūros metodus 2017–2021 m., tonomis

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras

Tvenkinių akvakultūros įmonės daugiausia auginą karpius. Pastaraisiais metais gerokai išaugo ir augalėdžių bei erškėtinių žuvų auginimas. Taip pat auginamos lydekos, šamai, lynai, karosai.

Uždarosiuose akvakultūros sistemose dažniausiai auginami afrikiniai šamai ir vaivorykštiniai upėtakiai.

Karpiai

Plačiakakčiai

Karosai

Amūrai

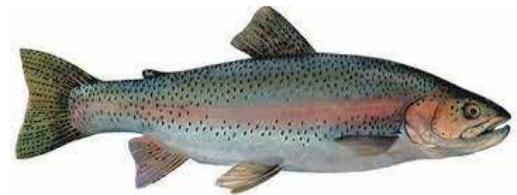
Lydekos

Eršketai

Afrikiniai šamai

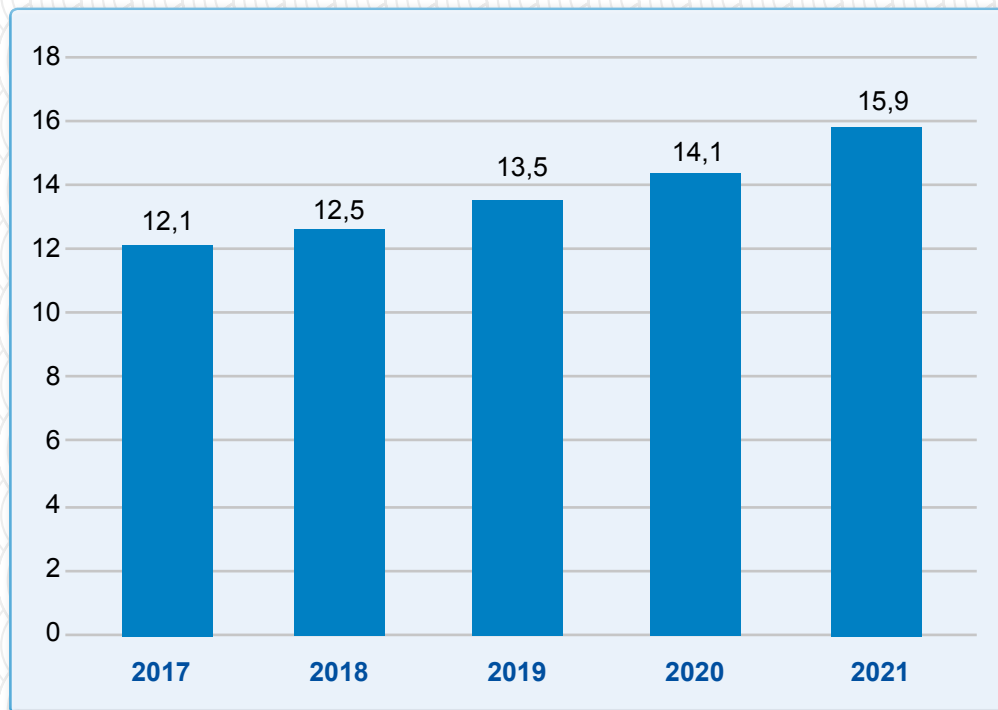
Vaivorykštiniai upėtakiai

Unguriai

Akvakultūros įmonių užaugintos ir realizuotos produkcijos vertė, mln. Eur.

Planuojama,
kad 2030 m. bus
užauginama ir
realizuojama apie
26,5 mln. Eur
vertės akvakultūros
produkcijos

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras

Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, Lietuvoje realizuojama 90 proc. akvakultūros sektoriaus užaugintos produkcijos. 2019–2020 m. didžiausia dalis produkcijos eksportuota į Latviją (apie 7,5 proc.), kita dalis – į Lenkiją ir kitas šalis (apie 2 proc.).

Perdirbtos akvakultūros produkcija nuo 2017 m. išaugo daugiau nei dvigubai ir 2022 m. pradžioje sudarė 33 proc. visos užaugintos ir realizuotos produkcijos. Numatoma, kad dėl pasikeitusių prekybos gyvomis žuvimis sąlygų, realizuotos perdirbtos akvakultūros produkcijos dalis ir toliau didės.

Akvakultūros ūkiai plėtoja žuvivaisą, kuri svarbi bioįvairovės ir žuvų išteklių išsaugojimui, gausinimui ir atkūrimui, ekologinės pusiausvyros vandens telkiniuose išlaikymui, vandens telkinių kokybės parametru užtikrinimui, mėgėjiškos žuvininkystės plėtrai. Lietuvos akvakultūros įmonių ir ūkių inkubatorių produkcija (perkelta į kontroliuojamą aplinką) išaugo nuo 41,790 mln. jauniklių 2020 m. iki 43,172 mln. jauniklių 2021 m.

Tvenkinių akvakultūros poveikis biologinei įvairovei ir klimatui

Tvenkinių akvakultūros ūkiai ir jų infrastruktūra Lietuvoje buvo kuriami siekiant ekonominės naudos, taigi tuo pačiu buvo skatinama intensyvi gamyba. Lietuvos akvakultūros sektoriaus plėtros 2021–2030 m. plane pažymima, kad ekosistemoje vis didesnę svarbą įgyja ir tvenkinių akvakultūra, pastaruoju metu daugiau dėmesio skiriant aplinkos ir biologinės įvairovės apsaugai ir gerinimui, taip pat kraštovaizdžio ir tradicinių akvakultūros zonų ypatybių valdymui. Seklios tvenkinių vandens sistemos patrauklios paukščiams, kurie jose apsistoja ne tik dėl gerų mitybos sąlygų, bet ir dėl veisimuisi tinkamų buveinių.

Lietuvos ornitologai 2021 m. išleistame leidinyje „Lietuvos tvenkininės žuvininkystės (akvakultūros) ūkių aplinkosauginės svarbos analizė ir vertinimas“ pažymi, kad didžiausią gamtosauginę vertę dažniausiai turi žuvininkystės tvenkiniai, įkurti paukščių migracijų keliuose, greta svarbių šlapžemių ar buvusių pelkių vietoje. Čia susidaro vandens ir pelkių paukščių sankaupos per pavasarinės ir rudeninės migracijas. Į tvenkinius pasimaitinti gausiai suskrenda plėšrieji paukščiai.

Nemažai tvenkininės žuvininkystės ūkių yra svarbios retųjų paukščių perėjimo vietos. Čia peri 29 paukščių rūšys, įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą, ir 20 rūšių, įtrauktų į ES Tarybos direktyvos dėl laukinių paukščių apsaugos 79/409/EEB (Paukščių direktyva) saugomų rūšių sąrašus.

Kai kuriuose tvenkiniuose veisiasi ES svarbos raudonpilvės kūmutės (*Bombina bombina*), skiauterėtieji tritonai (*Lissotriton vulgaris*) ir 10 kitų Europos mastu saugomų varliagyvių rūšių bei į Lietuvos raudonąją knygą 1989–2019 m. įrašytos ūdros. Raudonpilvė kūmutė, skiauterėtasis tritonas ir ūdra – tai rūšys, įtrauktos į ES Buveinių direktyvą, įpareigojančią užtikrinti jų apsaugą.

Akvakultūros poveikis klimatui yra susijęs su žuvų ir kitų vandens organizmų auginimu, perdirbimu, transportavimu ir sandėliavimu, nes, naudojant iškastinį kurą bei vykstant maistinių medžiagų transformacijos procesams įvairiose gamybos ir tiekimo grandinės dalyse, susidaro šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) emisijos. Didžiąją dalį akvakultūros sektoriaus ŠESD emisijų sudaro energijos gamybos ir vartojimo metu susidarantis anglies dvideginis (CO_2). Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacijos (FAO) atliktas vertinimas įrodo, kad akvakultūros poveikis klimatui nėra didelis – šiame sektoriuje susidaro vos 0,45 proc. viso dėl žmogaus veiklos susidarantių šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio.

Nustatyta, kad tvenkininės akvakultūros ūkiai:

- daro teigiamą poveikį paukščių, varliagyvių ir nykstančių žinduolių populiacijoms

- sudaro palankias sąlygas rekreacijai

Gamtos
pažintinis
turizmas,
edukacija

Mėgėjų žūklė

Paukščių
stebėjimas

- kompensuoja melioracijos metu sunaikintų seklių šlapynių trūkumą žemės ūkio kraštovaizdyje, nesukelia neigiamo poveikio natūraliems žuvų ištekliams

**Gerinama
kraštovaizdžio
kokybė**

**Teikiamos
ekosisteminės
paslaugos**

**Kompensuo-
jamas sausintų
šlapžemių
trūkumas**

**Saugomi
natūralūs žuvų
ištekliai**

- nedaro neigiamo poveikio klimatui

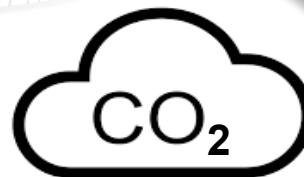
Mažas
vandens poreikis
produkcijos
vienetui pagaminti

Aukšta pašarų
konversija produkcijos
vienetui pagaminti

Santykinai maža
CO₂ emisija

Tvenkinių akvakultūra Natura 2000 tinklo teritorijose

Lietuvoje keturios tvenkininės akvakultūros įmonės patenka į Natura 2000 tinklą. Tvenkininės akvakultūros tvenkinių plotas Natura 2000 ir saugomose teritorijose užima 1800 ha. Iš jų trijų tvenkininės akvakultūros ūkių teritorijos buvo paskelbtos saugomomis, nes jos atitiko paukščių apsaugai svarbių teritorijų kriterijus. Tai UAB „Birvėtos tvenkiniai“, UAB „Vasaknos“ (dalis), UAB „Raseinių žuvininkystė“ (Alsos ir Paupio tvenkinių kompleksai) ir UAB „Kintai“. Visi minėti tvenkininės akvakultūros ūkiai yra ypač svarbūs perinčių ir migruojančių paukščių rūšių apsaugai.

Išskirtinis UAB „Birvėtos tvenkiniai“ saugomos teritorijos priskyrimo Natura 2000 tinklui tikslas – joje, be perinčių gulbių giesmininkių (*Cygnus cygnus*), turi būti užtikrinta švygždos (*Porzana porzana*), griežlės (*Crex crex*), gaiduko (*Philomachus pugnax*), mažųjų kirų (*Larus minutus*) ir migruojančių baltakakčių žąsų (*Anser albifrons*) sankaupų vietų apsauga.

UAB „Kintai“ teritorija ypač svarbi migruojantiems arba besimaitinantiems vandens ir tilvikiams paukščiams.

Saugomų teritorijų ekologinio tinklo Natura 2000 teritorijos Lietuvoje ir jose išsidėstę tvenkininės akvakultūros ūkiai

Šaltinis:

<https://vstt.lrv.lt/lt/saugomu-teritoriju-sistema/saugomu-teritoriju-statistika>

Ekologinė tvenkinių akvakultūra

Europos žaliąjį kursą įgyvendinančioje strategijoje „Nuo lauko iki stalo“ (angl. Farm to fork) numatyta skatinti kuo plačiau diegti aplinką tausojančios veiklos praktikas ir pasiekti ženklų ekologinės gamybos akvakultūroje augimą. Ekologiško maisto sektoriaus plėtros veiksmy plane numatytos iniciatyvos, kuriomis siekiama skatinti ekologinę akvakultūros gamybą.

Ekologinės žuvininkystės ūkyje didesnis dėmesys skiriamas tausojamajai gamybai, žuvų suleidimo tankiui, žuvų sveikatai, gerovei, vandens kokybei.

Pagrindiniai ekologinės žuvininkystės principai:

- geros kokybės produkto gamyba, nenaudojant jokių dirbtinių priedų;
- minimalaus poveikio aplinkai ir produktų apsaugai nuo taršos iš aplinkos užtikrinimas;
- gera žuvų sveikatos priežiūra, tinkama aplinka ir minimalus stresas, mažėjantys susirgimo atvejai, veterinarinių-sanitarinių reikalavimų vykdymas;
- ligų gydymui pirmenybę teikti fitoterapiniams ar homeopatiniais preparatams, o tik tada, kai jie neveiksmingi, gali būti naudojami alopatiniai veterinariniai vaistai;
- sintetinių trąšų ir pesticidų atsisakymas.

2022 m. pradžioje ekologinę gamybą vystė 12 tvenkininės akvakultūros ūkių. Sertifikuoti ekologinės gamybos plotai atskiruose ūkiuose sudaro nuo 17 iki 860 ha.

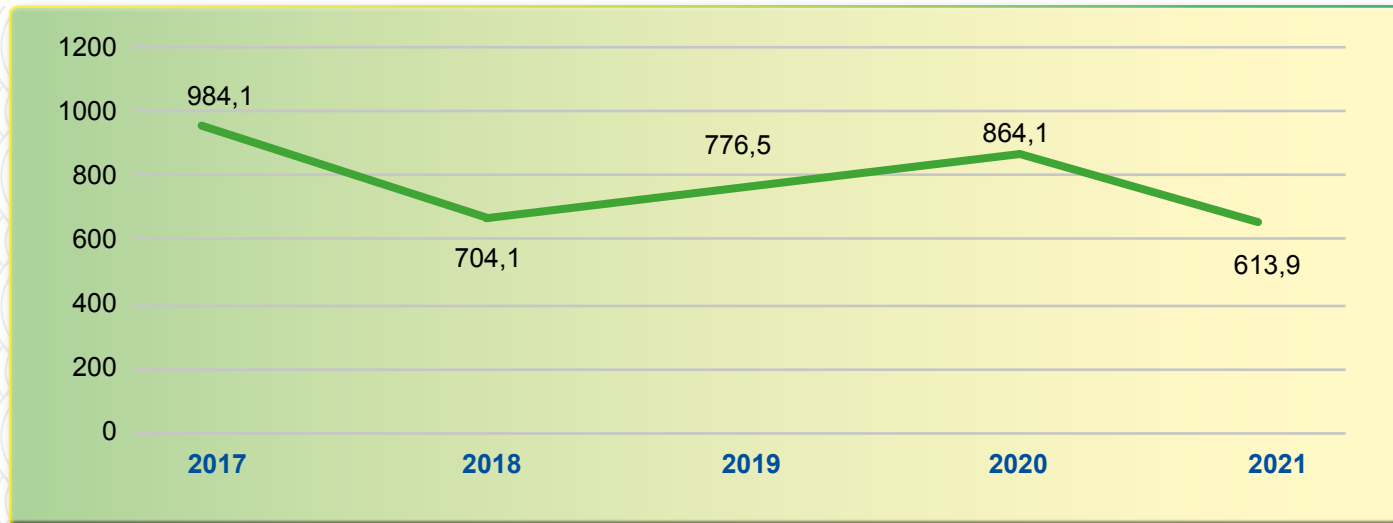

įžuvinti **ekologinės gamybos** akvakultūros tvenkiniai užima **43,9 proc.** visų tvenkinių ploto

23 proc. akvakultūros tvenkiniuose užaugintos produkcijos sudaro **ekologiška** produkcija

Akvakultūros įmonių užaugintos ir realizuotos ekologiškos akvakultūros produkcijos kiekis, tonomis

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras

Lietuvos akvakultūros sektoriaus plėtros 2021–2030 metais plane numatyta, kad augant visuomenės sąmoningumui dėl aplinkosaugos bei gyvūnų gerovės, susirūpinimui sveikata bei mityba ir įgyvendinus paramos priemones, kompensuojančias papildomas išlaidas ir/ar prarandamas pajamas, susidaranti dėl ekologinio akvakultūros produkcijos auginimo būdo, per ateinančius trejus metus ekologinės gamybos plotai galėtų išaugti iki 50 proc. nuo bendro tvenkinių ploto, t. y. sertifikuoti ekologinės gamybos tvenkiniai užimtų apie 5000 ha. Būtų užauginama apie 1200 t per metus ekologiškos tvenkininės akvakultūros produkcijos.

Bendradarbiavimas

Akvakultūros įmonės jungiančių asociacijų bendradarbiavimas su vietos ir užsienio analogiško profilio asociacijomis, įmonėmis, pašarų gamintojais, žuvų ligų profilaktikos ir gydymo, mokslo, mokymo institucijomis, prekybos žuvimis įmonėmis, valstybės institucijomis yra labai svarbus ir šiuo metu Lietuvos akvakultūros sektoriuje yra gana aktyvus.

Akvakultūros sektoriuje nuo 2002 m. veikia **Nacionalinė akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų asociacija**. Pagrindinis asociacijos veiklos tikslas – skatinti Lietuvos akvakultūros gamintojų bendradarbiavimą, koordinuoti jų veiklą plėtojant akvakultūrą, ginti asociacijos narių – Lietuvos akvakultūros įmonių – interesus valstybinėse ir kitose institucijose, atstovauti asociacijos narius, panaudojant Europos Sąjungos, Lietuvos Respublikos valstybinių ir kitų institucijų, organizacijų teikiamas galimybes plėtojant akvakultūrą, teisėtomis priemonėmis reguliuoti akvakultūros produktų rinką, skatinti akvakultūros įmones diegti naujas technologijas ir techniką žuvų veisimo ir auginimo srityse.

Asociacijai priklauso 18 narių, kurie daugiausia žuvis auginama tvenkiniuose ir iš jų du nariai – uždariesiose akvakultūros sistemose. Asociacijos nariai akvakultūros verslo poreikiams valdo apie 9640 ha plotą žuvininkystės tvenkinių, per metus gali išauginti iki 5,5 tūkst. t prekinį žuvų ir apie 1600 t vertingų žuvų jauniklių.

Asociacija aktyviai įgyvendina projektus, kurių metu rengiamos ir vykdomos mokslinės ir techninės kampanijos, siekiant pagerinti žinias apie žuvų rūšis ir akvakultūros poveikį aplinkai ir skatinti tausią akvakultūros metodų plėtrą. Jos nariai dalyvauja mugėse ir parodose nacionaliniu, europiniu ir tarptautiniu lygmenimis, siekiant populiarinti gamintojų organizacijos narių gaminamus akvakultūros produktus. Taip pat vykdomos reklaminės ir akvakultūros produktų vartojimo skatinimo kampanijos, publikuojami straipsniai ir reportažai žiniasklaidoje.

Nuo 2010 m. veikia **Alternatyviosios akvakultūros asociacija**. Asociacijos pagrindinis tikslas – siekiant šio subsektoriaus įmonių kooperavimosi, konkurencingumo didinimo ir produkcijos kokybės (ekologiškumo) gerinimo, suburti žuvininkystės plėtra Lietuvos uždariesiose akvakultūros sistemose suinteresuotus juridinius ir fizinius asmenis.

Šiam tikslui įgyvendinti vykdomos šios veiklos: atstovavimas netradicinės akvakultūros ir žuvininkystės interesams ir viešinimas; inovacijų sklaida; asociacijos narių skatinimas keistis gerąja praktika ir informacija; narių telkimas bendrai veiklai; projektų ir plėtros programų rengimas; pasiūlymų vietos ir nacionalinėms institucijoms teikimas.

Asociacija atstovauja 40 subjektų, kurie žuvis augina uždariesiose akvakultūros sistemose arba ruošiasi tai daryti. Asociacijai taip pat priklauso subjektai, kurie teikia konsultacijas besidomintiems šia sritimi.

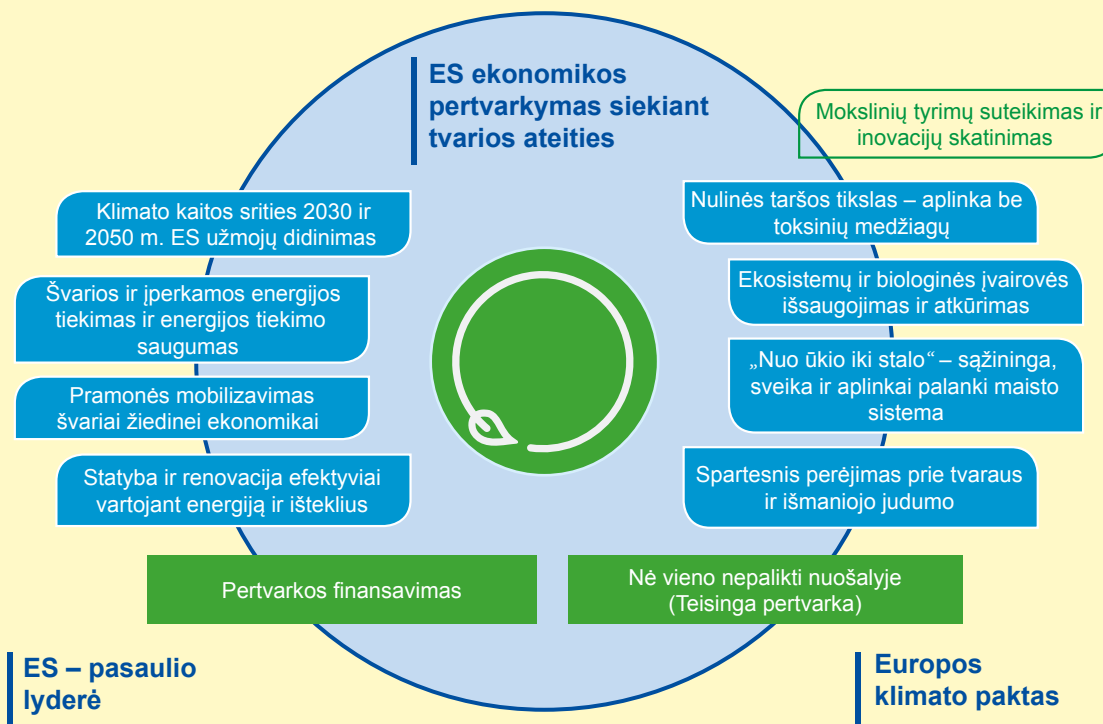
Nuo 2013 m. įkurta asociacija **Modernioji akvakultūra**, kurios tikslas – vienyti akvakultūra užsiimančias įmones bei atstovauti jų interesams. Asociacija orientuojasi į įmones, auginančias akvakultūrą uždariesiose akvakultūros sistemose. Asociacija „Modernioji akvakultūra“ jungia 5 narius, kurie užaugina ir realizuoja apie keturiasdešimt procentų visos Lietuvoje uždariesiose akvakultūros sistemose užaugintos produkcijos.

Lietuvos akvakultūros sektoriaus iššūkiai, įgyvendinant Europos žaliąjį kursą

Europos komisijos komunikate Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujas požiūris į tvarią Europos Sąjungos mėlynąją ekonomiką. Europos Sąjungos mėlynosios ekonomikos transformavimas, siekiant tvarios ateities“ nurodoma, kad tvariai valdoma akvakultūra yra vertingas mažą poveikį darantis maisto ir pašarų šaltinis. Taip pat pažymima, kad akvakultūra Europos Sąjungoje atitinka aukštus produktų kokybės ir gyvūnų sveikatos standartus ir toliau gali įvairinti produkciją, kartu didinant konkurencingumą bei aplinkosauginį veiksmingumą. Mažo poveikio akvakultūra (pvz., rūšių, kurioms reikia mažai pašarų, multitrofinė ir ekologinė akvakultūra) ir akvakultūros teikiamos ekosisteminės paslaugos, jei bus plėtojamos toliau, gali labai prisidėti prie Europos žaliojo kurso, strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ ir tvarios mėlynosios ekonomikos įgyvendinimo. Šios transformacijos vizija ir veiklos planas išdėstytas Europos Komisijos komunikate Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Tvarios ir konkurencingos ES akvakultūros 2021–2030 m. strateginės gairės“.

Europos Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žaliasis kursas“ elementai

Šaltinis: Prieiga per internetą:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0477>

Europos Komisijos komunikate Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žaliasis kursas“ nurodyta, kad visos Europos mastu turi būti siekiama **apsaugoti, tausoti ir puoselėti ES gamtinį kapitalą ir apsaugoti piliečių sveikatą ir gerovę nuo su aplinka susijusios rizikos ir poveikio**. Norint pasiekti šiuos tikslus, būtina labiau vertinti gamtinių ekosistemų apsaugą ir atkūrimą, tausų išteklių naudojimą ir žmonių sveikatos gerinimą.

Kita vertus, besikeičiančios maisto vartojimo tendencijos plečia rinkos, pateikiančios vartotojui aukštos mitybinės vertės, sveikatą stiprinančius ir natūralius maisto produktus, dalį ir didina inovacijų vaidmenį, auginant ir gaminant tokius akvakultūros produktus. Ypač svarbios tampa organizacinės inovacijos, padedančios formuoti naujas vietos maisto produktų rinkas ir taip palengvinti strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ (sąžininga, sveika ir aplinkai palanki maisto sistema) įgyvendinimą.

Lietuvos akvakultūros sektoriaus plėtros tikslai, įgyvendinant Europos žaliąjį kursą

Didinti akvakultūros sektoriaus atsparumą ir konkurencingumą, orientaciją į rinką

Siekti, kad akvakultūros sektorius labiau atitiktų visuomenės poreikius, susijusius su maisto sauga, gyvūnų sveikata ir gerove

Padėti švelninti klimato kaitą ir prisitaikyti prie jos, skatinti veiksmingą gamtos išteklių valdymą ir išsaugoti buveines bei kraštovaizdžius

Modernizuoti akvakultūros sektorių, kaupiant žinias ir keičiantis jomis, diegiant inovacijas, skatinant bendradarbiavimą, jaunų specialistų pritraukimą

Šaltinis: Lietuvos akvakultūros sektoriaus plėtros 2021-2030 metais planas. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-89 (2002 m. vasario 9 d.).

Lietuvos akvakultūros sektoriaus plėtros pažangos rodikliai iki 2030 m.

Eil. Nr.	Rodikliai	Mato vnt.	Siektina reikšmė
1.	Akvakultūros produkcijos kiekis	t	8500
2.	Akvakultūros produkcijos vertė	mln. Eur	26,500
3.	Pratekančioms akvakultūros sistemoms ir UAS tenkanti akvakultūros produkcijos dalis	proc.	47
4.	Akvakultūros produkciją gaminančių ir oficialią statistiką teikiančių įmonių skaičius	vnt.	75
5.	Ekologiškos akvakultūros produkcijos kiekis	t	1200,0
6.	Ekologiškos akvakultūros produkcijos vertė	mln. Eur	3,040
7.	Ekologiškos tvenkininės akvakultūros produkcijos dalis, nuo visos tvenkininės akvakultūros produkcijos kiekio	proc.	27
8.	Akvakultūros tvenkinių gamybos ploto dalis, kuriame gaminama aukštesnės kokybės (užaugintos pagal KS) akvakultūros produkcija	proc.	5
9.	Įžuvintų ekologinės gamybos akvakultūros tvenkinių ploto dalis	proc.	50
10.	Aplinkosaugos projektus įgyvendinančių akvakultūros įmonių skaičius	vnt.	30
11.	Atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių akvakultūros ūkių ir įmonių dalis	proc.	25
12.	Akvakultūros veiklą įvairinančių akvakultūros ūkių ir įmonių skaičius	vnt.	25

Šaltinis: Lietuvos akvakultūros sektoriaus plėtros 2021-2030 metais planas. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-89 (2002 m. vasario 9 d.).

PARAMOS AKVAKULTŪROS SEKTORIUI PAGAL LIETUVOS ŽUVININKYSTĖS SEKTORIAUS 2014–2020 M. VEIKSMŲ PROGRAMĄ APŽVALGA IR PROJEKTŲ GERIEJI PAVYZDŽIAI

Tikslas – akvakultūros įmonių, visų pirma labai mažų, mažų ir vidutinių, konkurencingumo bei gyvybingumo didinimas, įskaitant saugos ir darbo sąlygų gerinimą

Priemonės: „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“; „Produktyvios investicijos į akvakultūrą (supaprastinta parama)“; „Produktyvios investicijos į didelės apimties akvakultūros gamybą“.

Remiamos produktyvios investicijos į akvakultūrą; akvakultūros produkcijos ir auginamų rūšių įvairinimas; akvakultūros ūkių modernizavimas, įskaitant akvakultūros srities darbuotojų darbo ir saugos sąlygų gerinimą; tobulinimas ir modernizavimas, susijęs su gyvūnų sveikata bei gerove, įskaitant įrangos, skirtos ūkiams apsaugoti nuo laukinių plėšrūnų, pirkimą; investicijos į akvakultūros produktų kokybės gerinimą ar pridėtinės vertės kūrimą (išskyrus perdirbimą); esamų akvakultūros tvenkinių ar lagūnų atkūrimas, pašalinant dumblą, arba investicijos, skirtos dumblo nusėdimo prevencijai; akvakultūros įmonių pajamų įvairinimas, plėtojant papildomą veiklą.

Tikslas – vandens biologinės įvairovės apsauga, atkūrimas ir su akvakultūra susijusių ekosistemų stiprinimas, taip pat efektyviai išteklius naudojančios akvakultūros skatinimas

Priemonė: „Produktyvios investicijos į akvakultūrą. Energijos vartojimo efektyvumo didinimas ir atsinaujinančioji energija“.

Remiamos investicijos į energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir į akvakultūros įmonių pertvarkymą, kad būtų naudojami atsinaujinantieji energijos ištekliai, skatinimą.

Tikslas – akvakultūros, kuria užtikrinama aukšto lygio aplinkosauga ir gyvūnų sveikata bei jų gerovė ir visuomenės sveikata bei sauga, skatinimas

Priemonės: „Aplinkosaugos funkcijas atliekanti akvakultūra“; „Gyvūnų sveikatos ir gerovės priemonės“; „Iniciatyvos, kuriomis siekiama sumažinti akvakultūros priklausomybę nuo veterinarinių vaistų“; „COVID-19 ligos protrūkio neigiamo poveikio akvakultūrai mažinimas“.

Remiami akvakultūros metodai, kurie suderinti su specialiais aplinkosaugos poreikiais, ir metodai, kuriems taikomi specialūs tvarkymo reikalavimai dėl „Natura 2000“ teritorijų nustatymo pagal 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvą 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos; akvakultūros veikla, kuri susijusi su aplinkos, biologinės įvairovės išsaugojimu ir gerinimu, taip pat kraštovaizdžio ir tradicinių akvakultūros zonų elementų tvarkymu.

Taip pat remiamos gyvūnų sveikatos ir gerovės priemonės, iniciatyvos, kuriomis siekiama sumažinti akvakultūros priklausomybę nuo veterinarinių vaistų. Mažinamas COVID-19 ligos protrūkio neigiamas poveikis akvakultūrai.

Tikslas – Žvejybos ir akvakultūros produktų rinkos organizavimo gerinimas

Priemonės: „Gamybos ir prekybos planai“, „Rinkodaros priemonės“.

Remiamas akvakultūros produktų gamintojų organizacijų (GO) inicijuojamų gamybos ir prekybos planų įgyvendinimas; rinkodaros priemonės.

Tikslas – investicijų į perdirbimo ir prekybos sektorius skatinimas

Priemonės: „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“, „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“ (supaprastinta parama).

Remiamos investicijos į akvakultūros produktų perdirbimą, kuriomis: prisidedama prie energijos taupymo arba poveikio aplinkai mažinimo, įskaitant atliekų apdorojimą; gerinamos saugos, higienos, sveikatos ir darbo sąlygos; kurios susijusios su šalutinių produktų, susidarantių dėl pagrindinės perdirbimo veiklos, perdirbimu; kurios susijusios su ekologinės akvakultūros produktų perdirbimu; kurios padeda sukurti naujus ar patobulintus produktus, naujus ar patobulintus procesus arba naujas ar patobulintas valdymo ir organizavimo sistemas.

**PARAMOS AKVAKULTŪROS SEKTORIUI
PAGAL LIETUVOS ŽUVININKYSTĖS SEKTORIAUS
2014–2020 M. VEIKSMŲ PROGRAMĄ
PROJEKTŲ GERIEJI PAVYZDŽIAI**

UAB „Arvydai“

UAB „Arvydai“ – ekologinis žuvininkystės ūkis, veikiantis nuo 1994 m.

Plėtoja tradicinę tvenkininę žuvininkystę.

Veikla: prekyba gyva žuvimi, žuvų veisimas ir vandens telkinių įžuvinimas, komercinė žvejyba.

Daugiausia augina karpį. Bendrovė naudojami 54 tvenkiniais, kurių užimamas plotas – 414 ha, bendras ūkio plotas – 586 ha.

UAB „Arvydai“ tvenkiniai – pamėgta ir pramoginės žvejybos vieta.

„Esame šeimyninis ūkis ir stengiamės kuo ekonomiškiau jį valdyti, todėl mums labai svarbi parama. Pasinaudojant paramos lėšomis įsigyta technika bei įranga palengvina darbą, pagerina žuvų pervežimo sąlygas. Ir, be abejo, padidina bendrovės gyvybingumą, konkurencingumą, – paramos svarbą žuvininkystės ūkio plėtrai apibūdina UAB „Arvydai“ direktorius Adomas Banikonis, bendrovei vadovaujantis nuo 2011 metų. – Kai pradėjau vadovauti bendrovei, praėjęs paramos žuvininkystei laikotarpis jau ėjo link pabaigos, tai juo labai nedaug pasinaudojome. Pagrindinė parama mūsų bendrovę pasiekė įgyvendinant Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 metų veiksmų programą.“

Vadovas neslepia – pradėjęs vadovauti bendrovei rado ne pačią naujausią techniką ir įrenginius bei automobilius. Dalis jų buvo taip nusidėvėję, kad dėl darbo saugos reikalavimų net nebetiko naudoti. Vis daugiau lėšų reikėjo išleisti jos remontui.

Bendrovės pateiktas projektas „UAB „Arvydai“ akvakultūros įmonės modernizavimas ir darbo sąlygų gerinimas“ ir buvo skirtas technikai atnaujinti. Pagal Veiksmų programos Antrojo Sąjungos prioriteto „Aplinkosaugos požiūriu tvarios, efektyviai išteklius naudojančios, inovacinės, konkurencingos ir žiniomis grindžiamos akvakultūros skatinimas“ priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“ (supaprastinta parama) projektui įgyvendinti buvo skirta beveik 49 tūkst. eurų parama. „Per 2018–2020 metus, pasinaudodami paramos lėšomis

„Mano išsilavinimas visiškai nesusijęs su žuvininkyste. Visą informaciją rinkausi iš knygų, įvairių leidinių, patarimais dalijosi kolegos, labai didelės pagalbos sulaukiau iš Lietuvos žuvininkystės pradininkų Vytauto Andriuškevičiaus ir Leono Janėno, bet, žinoma, didžiausias mokytojas – praktika“, – sako UAB „Arvydai“ direktorius Adomas Banikonis.

nusipirkome daug technikos ir įrangos tvenkinių pakrančių tvarkymui, tris plastikines valtis, kurios mums reikalingos ir pašarų nuplukdymui, ir tvenkinių apsaugai nuo brakonierių, kurių vis pasitaiko, vandens siurblius, elektros generatorių, droną didelei teritorijai stebėti ir saugoti, – vardija direktorius. – Kadangi ir dabar realizuojame gyvas žuvis, jas parduodame Lietuvos perdirbėjams, vienas svarbiausių projekto pirkinių – gyvoms žuvisms pervežti pritaikyti krovininiai automobiliai. Juose esančios aeracinės sistemos, deguonies prisotinimo įranga užtikrina žuvų gerovę atitinkančias transportavimo sąlygas.“

Vyraujančios bendrovės auginamos žuvis – karpiai. Taip pat auginami plačiakakčiai, amūrai, lydekos, lynai ir kitos tvenkininės žuvis. Natūraliomis sąlygomis bendrovė užsiaugina ir tvenkiniams įžuvinti reikalingo mailiaus, kurio dalį parduoda Lietuvos ir kaimyninių šalių žuvininkystės ūkiams bei privatiems asmenims, norintiems įžuvinti turimus tvenkinius.

Daugiau kaip 80 proc. žuvų auginama ekologiškai. Žuvis minta tuo, kas gyvena tvenkiniuose ir tinka jų maistui, taip pat ekologiškais grūdais, kuriuos bendrovė perka iš aplinkinių ekologinių ūkių. Neekologiškai auginamos žuvis maitinamos Lietuvoje pagamintais pašarais, kuriuose, pasak pašnekovo, nėra genetiškai modifikuotų organizmų.

Bendrovės vadovo teigimu, per metus realizuojama 100–150 t produkcijos. 2021 m. realizuota apie 130 t produkcijos. „Išsiaiškinome, kad išvalius kanalus ir tvenkinius, užauginamos produkcijos kiekis padidėtų 20–30 procentų, dėl ištirpusio deguonies kiekio vandenyje pagerėtų auginamų žuvų kokybė. Be to, sumažėtų vandens sąnaudos. Tačiau kanalų ir tvenkinių valymui buvo reikalingas vikšrinis ekskavatorius su sunkiam darbui pritaikytu tirštos masės siurbliu, kuriuo galėtume išsiurbti smėlį ir žvyrą, kuris būtų pritaikytas durpingoms užlietoms teritorijoms kultūrinti“, – problemą, paskatinusią kreiptis paramos, apibūdina Adomas Banikonis.

Tvenkiniams tvarkyti reikalingos technikos įsigijo pasinaudodami žuvininkystei skirta parama.

Bendrovė pagal Veiksmų programos Ketvirtąją Sąjungos prioritetą „Užimtumo ir teritorinės sanglaudos didinimas“ priemonę „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas – vietos projektai“ pateikė projektą „UAB „Arvydai“ ūkio modernizavimas diegiant inovacijas“. Projektui įgyvendinti buvo skirta 104,7 tūkst. eurų parama ir dabar tvenkiniai ir kanalai valomi nauja technika. Iš jų išskeltas gruntas naudojamas tvenkinių pylimams tvirtinti.

„Įgyvendindami projektą „UAB „Arvydai“ modernizavimas ir pajamų įvairinimas plėtojant papildomą veiklą“ išsprendėme ir tvenkinių išgaudymo ir nuleidimo kanalų problemą. Kanalai labai greitai užsineša ir kasmet juos reikia valyti. Pagal Veiksmų programos Antrojo Sąjungos prioritetą „Aplinkosaugos požiūriu tvarios, efektyviai išteklius naudojančios, inovacinės, konkurencingos ir žiniomis grindžiamos akvakultūros skatinimas“ priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“ (supaprastinta parama) mums skirta 50 tūkst. eurų parama. Ja pasinaudodami įsigijome ekskavatorinį krautuvą, kilnojamąjį kuro modulį dyzelinui, kuro talpą su išdavimo įranga. Įsigyta nauja technika ir įranga pagerino darbo ir saugos sąlygas, sumažėjo kuro sąnaudos“, – teigia bendrovės vadovas.

Kadangi UAB „Arvydai“ lygiagrečiai plėtoja pramoginę žūklę ir edukacinę veiklą, pagal tą patį projektą skirta parama pirčiai su kubilu, kad svečiai galėtų pramogauti ne tik žvejojami, bet ir pasimėgauti pirties malonumais.

UAB „Akvapona“

UAB „Akvapona“ veiklą pradėjo 2016 m.

Uždarosiose sistemose veisia ir augina afrikinius šamus, plėtoja žuvies produktų kulinariją.

Priklausomai nuo sezono bendrovėje dirba nuo 12 iki 19 darbuotojų.

„Išplėtoti žuvininkystę be paramos beveik neįmanoma, nes metus laiko turi vien išlaidas ir tik po metų pradedi gauti pajamų“, – teigia UAB direktorius Vladislavas Vickunas.

„Bendrovės pavadinimas atspindi mūsų veiklą – mes žuvis ir žalumynus auginame taikydami modernią akvaponikos technologiją, kai vienos biologinės sistemos atliekos yra maistinė medžiaga antrai sistemai. Taigi mes vandenį, kuriame auginame afrikinius šamus, panaudojame augalams auginti“, – paaiškina UAB „Akvapona“ direktorius Vladislavas Vickunas.

Akvaūkį bendrovė įsirengė iš kolūkinių laikų išlikusiame gamybiniame pastate. „2016 metų rugsėjo mėnesį pradėjome pastato remontą, o žiemą jau ėmėmės veiklos. Bendraudami su olandais įsirengėme uždarąją recirkuliacinę sistemą afrikiniams šamams veisti ir auginti,– pasakoja direktorius. – Tačiau bendrovės planai buvo didesni nei finansinės galimybės. Buvo reikalinga inkubavimo ir veisimo sistema, trūko kai kurios papildomos įrangos turimai uždarajai sistemai. Žuvininkystė tokia sritis, kurią išplėtoti be paramos beveik neįmanoma, nes metus laiko turi vien išlaidas ir tik po metų pradėti gauti pajamų.“

Pasak direktoriaus, bendrovės pasirinkta veikla – nuo šamų veisimo iki užaugintų žuvų perdirbimo. Tad pirmoji bendrovės paraiška paramai gauti buvo orientuota į šamų veisimą. „Pateikėme projektą „UAB „Akvapona“ turimos uždarosios recirkuliacinės sistemos modernizavimas ir mailliaus veisimo sistemos įsigijimas“ ir pagal Veiksmų programos Antrojo Sąjungos prioriteto „Aplinkosaugos požiūriu tvarios, efektyviai išteklius naudojančios, inovacinės, konkurencingos ir žiniomis grindžiamos akvakultūros skatinimas“ priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“ (supaprastinta parama) mums buvo skirta 49,5 tūkst. eurų parama. Tai buvo viena reikšmingiausių paramų mūsų veiklai. Pasinaudodami šiomis lėšomis įsigijome veislinių žuvų laikymo ir inkubatorių sistemas, mailliaus ir žuvų jauniklių laikymo sistemas, automatinio šėrimo sistemą, vandens kokybės stebėjimo ir kontrolės sistemą,

CO₂ pašalinimo sistemą, veislinių žuvų atsigavimo prieš nerštą ir po neršto rezervuarus“, – 2018–2019 m. bendrovės pokyčius apžvelgia Vladislavas Vickunas.

Įgyvendinusi projektą UAB „Akvapona“ mailių parduoda Latvijos ir Lietuvos šamų augintojams. „2022 metų kovo mėnesį pardavėme apie 40 tūkstančių mailiaus, balandžio mėnesį planuojame parduoti apie 60 tūkstančių“, – sėkmingą projekto įgyvendinimą iliustruoja direktorius.

2020 m., įgyvendindama projektą „UAB „Akvapona“ produktyvios investicijos į akvakultūrą“, kuriam pagal Veiksmų programos priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“ (supaprastinta parama) buvo skirta daugiau kaip 49 tūkst. eurų parama, bendrovė modernizavo šamų auginimo procesą, įdiegdama inovatyvias sistemas ir priemones. Žuvų auginimo modernizavimas atveria galimybes geresniems rezultatams.

„2021 metais vartotojams pardavėme 130 tonų žuvų, o 2022-aisiais ketiname patiekti 480 tonų“, – šamų auginimui svarbių inovacijų nauda atsispindi direktoriaus pateiktuose skaičiuose.

Pašnekovo teigimu, bendrovės poreikių nebetenkino ir kulinarijos cechasis, kuriame vyravo rankų darbas. Ir vėl buvo atsigręžta į paramą žuvininkystei. Pagal Veiksmų programos Penktojo Sąjungos prioriteto „Prekybos ir perdirbimo skatinimas“ priemonę „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“ (supaprastinta parama) vienas po kito įgyvendino du projektus. Kiekvienam jų buvo skirta po beveik 50 tūkst. eurų.

„Vienas svarbiausių mūsų pirkinų, įsigytų pasinaudojant parama, buvo automatinė kotletų mašina. Įsigijome ir kitos savo produkcijos gamybai reikalingos įrangos ir priemonių: ledo drožlių ir daržovių

pjaustymo, automatinę blynų kepimo mašinas, greito užšaldymo kamerą, darbo stalų, – vardija direktorius. – Šiuos projektus mes sėkmingai įgyvendiname 2019–2021 metais, tad šiuo metu gaminame ir vartotojams tiekiamo per trisdešimt rūšių gaminių. Vieni populiariausių yra šamo kotletai. Mes juos gaminame su labai įvairiais priedais: žiediniais kopūstais, moliūgais, topinambais, ryžių dribsniais, špinatais, brokoliais. Pastebėjome, kad pasikeitė Lietuvos gyventojų mitybos įpročiai. Anksčiau žuvies gaminius vartotojai įsigydavo vos kelis kartus per metus, o dabar, kaip galime spręsti iš realizuojamos produkcijos kiekių, žuvis valgoma kelis kartus per savaitę. Manau, tam įtakos turi ir pasikeitusi pasiūla. Juk užsiimti žuvies skrodimu, valymu šiandien ryžtasi reta šeimininkė, bet mielai perka jau pagamintus žuvies gaminius.“

UAB „Akvapona“ parduoda ir šviežio šamo filė, skrostus šamus. Bendrovės produkcijos galima įsigyti „Lidl“ prekybos tinkle, Vilniaus Benedikto ir Paupio turguose. Gaminų galima užsisakyti ir internetu.

Kaip teigia direktorius, artimiausiu metu bendrovė ruošiasi dar labiau išplėsti šamų auginimą ir perdirbimą ir daliai išlaidų kompensuoti planuoja naudotis paramos lėšomis. „Tikimės, kad pavyks gauti paramos lėšų, – užsimena Vladislavas Vickunas. – O šiuo metu įgyvendiname projektą „UAB „Akvapona“ energetinio naudingumo didinimas“. Šamų auginimui reikia vandenį pašildyti iki 26–27 laipsnių. Iš gręžinio išgauname tik 8 laipsnių šilumos vandenį. Jį šildome kūrendami malkomis arba pjuvenų briketais. Pastaruoju metu medienai brangstant, ieškome modernesnių vandens šildymo galimybių. Pagal Veiksmų programos priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą. Energijos vartojimo efektyvumo didinimas, atsinaujinančioji energija“ mums skirta beveik 32 tūkst. eurų parama. 2022 metų pavasarį patalpoms šildyti nusipirkome ir įsirengėme siurblių oras–vanduo, vasarą ant gamybinio pastato stogo įsirengsime ir saulės elektrinę, kurios energiją naudosime vandeniui šildyti. Ši investicija labai palengvins darbą, nes papildomai naudoti malkas reikės tik per šalčius“, – sako UAB direktorius Vladislavas Vickunas.

Vilniaus pašonėje įsikūrusi UAB „Akvapona“ veisla, augina ir perdirba afrikinius šamus.

UAB „Birvėtos tvenkiniai“

UAB „Birvėtos tvenkiniai“ užimamas plotas 888,3 ha. Šiame plote įrengti 33 tvenkiniai, kurių veidrodinis plotas – 765,69 ha.

Veikla – tvenkininė žuvininkystė: karpių auginimas ir perdirbimas.

Vidutiniškai per metus bendrovė realizuoja apie 600 t produkcijos.

Bendrovės teritorijoje 2004 m. buvo įsteigtas Birvėtos biosferos poligonas.

„Parama paspartino žuvininkystės plėtrą“, – teigia UAB direktorė Edita Brukštuvienė.

„Mūsų tvenkiniuose auga įvairios žuvis: plačiakakčiai, amūrai, lydekos, karosai, bet vyrauja karpiai. Jie sudaro apie 94 proc. bendrovės užauginamų žuvų“, – sako UAB „Birvėtos tvenkiniai“ direktorė Edita Brukštuvienė.

Kelių dešimtmečių veiklos patirtį turintis žuvininkystės ūkis anksčiau realizuodavo gyvas žuvis. Įgyvendinant Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo reikalavimus ir prekybininkams atsisakant prekiauti gyvomis žuvimis, atsirado būtinybė imtis žuvų perdirbimo. „Įsirengti perdirbimo cechą už savas lėšas bendrovei būtų buvusi labai sunki finansinė našta, todėl nusprendėme pasinaudoti ES parama“, – teigia bendrovės vadovė.

UAB „Birvėtos tvenkiniai“ parengė projektą „Bendrovės veiklos plėtra“ ir pateikė jį paramai pagal Veiksmų programos Penktojo Sąjungos prioriteto „Prekybos ir perdirbimo skatinimas“ priemonę „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“ gauti.

„Projektui įgyvendinti mes gavome daugiau kaip 560 tūkst. eurų paramos, kurios intensyvumas 50 proc., taigi iš nuosavų lėšų bereikėjo investuoti tik pusę sumos. Pasinaudodami paramos lėšomis pasistatėme 668 kv. m ploto, 3181 kub. m tūrio perdirbimui reikalingą gamy-

UAB „Birvėtos tvenkiniai“, pasinaudodama parama, pasistatė jų auginamų žuvų perdirbimui reikalingą gamybinį pastatą ir jį įsirengė.

binį pastatą, įsirengėme vandens gręžinį bei puikius vandens valymo įrenginius ir dabar švariai išvalytas vanduo sugražinamas į gamtą, taip pat susitvarkėme sklypą. Įgyvendindami projektą įsigijome žuvų perdirbimui reikalingą šaldymo įrangą, žuvų svaiginimo, žvynų ir žuvų vidurių pašalinimo, žuvų odos nulupimo, vakuuminio fasavimo, indelių užlydymo linijas, žuvų perdirbimui reikalingus stalus, peilius ir kitus įrenginius bei priemones. Projektą pradėjome įgyvendinti 2019 metais, o jau 2020 metų rudenį ėmėmės žuvų perdirbimo. Be paramos taip greitai nebūtume galėję pradėti šios gamybos, – teigia Edita Brukštuvienė. – Dabar rinkai tiekiamo šviežių karpių gaminius. Tai ir skrosti švieži karpai, ir pjausniai, ir karpio filė bei karpių malta mėsa. Šiek tiek realizuojame ir rūkytų karpių gaminių. Rūkyklą įsirengėme taip pat pasinaudodami paramos lėšomis, skirtomis žuvų perdirbimui.“

Pradėjusi žuvų perdirbimą bendrovė įsteigė dešimt darbo vietų, įdarbindama vietos gyventojus.

Šviežių karpių realizavimas skatino peržiūrėti ir bendrovės logistiką. Turimas transportas pasikeitusių poreikių netenkino, reikėjo papildomų automobilių. Žuvų gaminiams pervežti tinkamoms transporto priemonėms įsigyti bendrovė pagal Veiksmų programos Ketvirtojo Sąjungos prioriteto „Užimtumo ir teritorinės sanglaudos didinimas“ priemonę „Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS (2014–2020)“ pateikė projektą „Bendrovės modernizavimas“. Projektui įgyvendinti 2021 m. buvo skirta beveik 77 tūkst. eurų parama. „Pasinaudodami parama įsigijome automatinę žuvų rūšiavimo mašiną ir du krovininius automobilius su šaldymo įranga. Jie mums paspartino šviežios žuvis gaminių nuvežimą prekybos tinklams, pagerino darbo sąlygas mūsų darbuotojams, nes nauji automobiliai modernesni, draugiškesni ji vairuojančiam žmogui. Be to, nauji automobiliai yra ir ekonomiškesni. Nereikia išleisti pinigų jų remontui. Jie mažiau sunaudoja degalų.

Tvenkiniai – paukščių maitinimosi ir atokvėpio vieta.

Tai ypač aktualu sparčiai augant degalų kainoms“, – naujų automobilių privalumus vardija UAB „Birvėtos tvenkiniai“ direktorė.

Bendrovė, įsigydama naujas transporto priemones, sukūrė dvi darbo vietas. 2022 m. pradžioje UAB „Birvėtos tvenkiniai“ dirbo 46 darbuotojai.

UAB „Birvėtos tvenkiniai“ atlieka svarbų vaidmenį saugant gamtą ir jos vertybes – jos teritorija yra tinklo Natura 2000 dalis, o 2004 m. joje buvo įsteigtas Birvėtos biosferos poligonas, skirtas gulbių giesmininkių, švygždų, griežlių, gaidukų, mažųjų kirų perėjimo ir migruojančių baltakakčių žąsų sankauptų vietų apsaugai.

„Be abejo, Natura 2000 susijusi su papildomais ribojimais. Natura 2000 teritorijoje norint vykdyti naują ūkinę veiklą ar statybas, plėtoti atsinaujinančią energetiką, reikia atlikti Poveikio aplinkai vertinimą. Mūsų ūkinė veikla Natura 2000 teritorijoje negali pabloginti saugomų paukščių rūšių populiacijų būklės. Dėl papildomų reikalavimų atsirandantys praradimai yra kompensuojami. Patikrinimai rodo, kad mūsų teritorijoje padėtis neprastėja, – pasidžiaugia UAB „Birvėtos tvenkiniai“ direktorė Edita Brukštuvienė ir priduria. – Man malonu, kad galiu prisidėti kuriant sparnuočiams draugišką aplinką, juk paukščiais domiuosi nuo vaikystės, esu baigusi ornitologijos studijas. Tad gaunama kompensacija man svarbi ne tiek materialiai, kiek moraliai, nes tuo žmogui parodoma, kad jo veikla vertinama.“

Bendrovės gaminius vežiojantys nauji automobiliai taip pat įsigyti pasinaudojant paramos žuvininkystės sektoriui lėšomis.

UAB „Birvėtos tvenkiniai“ teritorijoje įsteigtas biosferos poligonas, kuriame saugomos gulbių giesmininkių, švygždų, griežlių, gaidukų, mažųjų kirų perėjimo vietos.

Ūkininkas Marius Gylys

Ūkininkas Marius Gylys uždariesiose akvakultūros sistemose augina afrikinius šamus ir juos perdirba.

„Jei ne parama, nežinau, kaip būtų pavykę pradėti šį verslą“, – paramos reikšmę apibūdina ūkininkas Marius Gylys

„Gimiau ir augau Klaipėdos rajone, Drevernoje, todėl jaunystėje pasirinkau darbą žvejybos įmonėje. Ilgainiui žvejybos įmonės ėmė nykti ir ne vienas mano buvusių bendradarbių ją pakeitė žuvų auginimu. Aš ilgą laiką negalėjau apsispręsti. Imtis tos veiklos pasiryžau prieš kelerius metus. Ir tinkama vieta veiklai vystyti atsirado. Tai netoli automagistralės Vilnius–Klaipėda buvusios gamybinės patalpos, – apie apsisprendimą imtis žuvų auginimo pasakoja ūkininkas Marius Gylys. – Pastatą suremontavau savo lėšomis, o žuvų auginimo įrangai ir perdirbimui nusprendžiau prašyti paramos. Pirmiausia pateikiau paraišką paramai pagal Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 metų veiksmų programos Antrojo Sąjungos prioriteto „Aplinkosaugos požiūriu tvarios, efektyviai išteklius naudojančios, inovacinės, konkurencingos ir žiniomis grindžiamos akvakultūros skatinimas“ priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“ (supaprastinta parama). Projektui įgyvendinti buvo skirta beveik 50 tūkst. eurų parama.“

2018 m. ūkininkas pradėjo kurti afrikinių šamų auginimo fermą. Pasinaudodamas paramos lėšomis įsigijo žuvų auginimo įrangą, kurios projektinis pajėgumas – 40 t per metus, taip pat akvakultūrai uždariosiose sistemose vystyti reikalingus įvairius filtrus, siurblius, kompresorius, 17 vonių, du vandens rezervuarus, vandens kokybinių parametrų matavimo įrangą, elektros generatorių, kad sutrikus elektros tiekimui žuvis nepristigtų deguonies, nes dėl jo stygiaus žuvis žūsta.

„Jei ne parama, nežinau, kaip būtų pavykę pradėti šį verslą“, – paramos reikšmę apibūdina ūkininkas.

Kol kas ūkininkas neužiima žuvų veisimu. Jis iš Lietuvos veisėjų perka šamo jauniklius, paaugusius nuo 17 iki 20 gramų. Nusiperka jų 10–15 tūkst. per metus. „Ateityje planuoju imtis šamų veisimo. Perkant jauniklius galima smarkiai apsirikti ir nusipirkti prastai augančius. O tai beveik trečdaliu gali prailginti žuvų augimo laiką, dėl to išauga savikaina, – afrikinio šamo auginimo ypatumus praskleidžia Marius Gylys. – Šamams labai svarbi jų priežiūra. Jei jie pajunta maisto stygių, gali pasitaikyti kanibalizmo atvejų. Kanibalizmas gali pasireikšti ir dėl žuvų tankumo, todėl reikia riboti baseine laikomų žuvų kiekį. Be to, šios žuvis itin jautrios – sutrikdžius tylą, jos parą nesiartina prie maisto ir gali prarasti nemažai prieaugio. Labai jautri šios žuvies ir virškinimo sistema. Jei žuvis per 10–15 minučių nesuėda jiems įberto pašaro, jį reikia kuo skubiau išgriebti, kad jis nepradėtų rūgti, dėl ko užsiteršia baseino vanduo. Užterštas vanduo, patekęs į šamo skrandį, gali žuvį pražudyti.“

Marius Gylys, kurdamas šamų auginimo fermą, galvojo ir apie užaugintų žuvų realizavimą, tad atsiradus galimybei pagal Veiksmų programos Penktojo Sąjungos prioriteto „Prekybos ir perdirbimo skatinimas“ priemonę „Žvejybos ir akvakultūros produktų

Išskirtinis „Fishitos“ gaminytis – kibinai su šamo įdaru.

perdirbimas“ (supaprastinta parama) pateikė paraišką žuvies perdirbimo cechui steigti. Jam buvo skirta 50 tūkst. eurų parama. Pasinaudodamas ja ūkininkas įsigijo žuvies skrodimo, sūdymo, prieskoniavimo, fasavimo ir žuvies kulinarijos bei rūkymo ir vytinimo linijas, dvi šaldymo įrangas, smūginį šaldiklį, specialiai žuvies produkcijai gabenti pritaikytą krovininį automobilį.

„Kol užaugo mūšų šamai, įsirengėme perdirbimo cechą ir jame jau perdirbome savo pirmuosius šamus. Paskui pradėjome pirkti ir perdirbti ir kitų užaugintus žuvis. Dabar įsirengtame ceche perdirbame ne tik mūšų fermoje užaugintus šamus, bet ir iš kitų augintojų perkamus upėtakius, eršketus, ungurius. Taigi vartotojams tiekiamė įvairių rūkytą žuvį. Mūšų naujiena – pirmieji pradėjome gaminti koldūnus ir kibinus su šamo įdaru, – gaminius apžvelgia ūkininkas. – Be paramos tokios gamybos nebūtume sukūrę. Be to, įsirengę žuvies perdirbimo cechą, mes padedame realizuoti produkciją ir kitiems žuvų augintojams.“

Mariaus Gylio gaminių prekinis ženklas – „Fishlita“. Savo gaminius ūkininkas pardavinėja Klaipėdos turguje, įvairiose mugėse, šventėse. Dalį produkcijos tiekia Vakarų Lietuvoje esantiems restoranams.

„Kol kas savo produkciją parduodame tik Lietuvoje, bet esame suplanavę statyti priestatą, išplėsti žuvies produktų gamybą ir pamažu bandyti įsitvirtinti ir kitų šalių rinkose“, – planus praskleidžia ūkininkas.

Augančios energijos kainos ūkininką skatina galvoti ir apie elektros gamybą.

„Anksčiau už per mėnesį sunaudotą elektrą mokėdavome apie 400 eurų, o 2022 metų pradžioje sąskaitos išaugo iki 1500 eurų. Modernizuoti reikia ir vandens bei patalpų šildymą, nes kol kas viską šildome malkomis. Tad pradėjau svarstyti galimybę paramai gauti, kad savo veiklą galėčiau aprūpinti elektros energija, gaunama iš atsinaujinančių šaltinių“, – planais pasidalija ūkininkas Marius Gylys.

*Šalies vartotojams tiekiami
Klaipėdos rajone užauginti
rūkyti šamai.*

AB „Išlaužo žuvis“

AB „Išlaužo žuvis“ įkurta 1994 m.

**Plėtoja tvenkininę žuvininkystę.
Verčiasi žuvų veisimu, auginimu, perdirbimu,
prekyba ir pramogine žvejyba.**

**Daugiausia augina karpių. 2021 m. šių
žuvų bendrovė pardavė 910 t. Bendrovės
tvenkinių plotas – apie 500 ha.**

Bendrovėje dirba apie 50 darbuotojų.

„Parama padeda optimizuoti darbo procesus, sumažina išlaidas, o įsigyta nauja technika yra draugiškesnė aplinkai ir žmogui“, – teigia AB „Išlaužo žuvis“ direktorius Darius Svirskis.

„Tai mano antroji darbovietė. Vilniaus universitete baigęs biologijos su ichtiologijos-hidrobiologijos specializacija studijas, kelerius metus dirbau Paupio tvenkiniuose Raseinių žuvininkystės ūkyje, o nuo 2003 metų dirbu šioje bendrovėje“, – sako AB „Išlaužo žuvis“ direktorius Darius Svirskis.

Per praėjusį paramos laikotarpį bendrovė įsigijo vienintelį, bet tuo metu labai svarbų pirkinį – automobilines svarstyklas. „Šios paramos naudą per kelis mėnesius pajutome, nes prieš 10–15 metų perkant pašarus visko pasitaikydavo ir neretai nusipirkdavai ne tokį pašarų kiekį, už kokį sumokėjai, – prisiminęs darbo pradžią šypteli pašnekovas. – Turėdami svarstyklas pradėjome mokėti už tą pašarų kiekį, kokį pardavėjai atveždavo.“

Viena iš bendrovės veiklų – mailiaus auginimas ir pardavimas. „Mes esame karpių mailiaus pardavimo privačių vandens telkinių įžuvinimui pradininkai ir lyderiai Lietuvoje. Žinoma, atsiradus ir kitų rūšių žuvų poreikiui, stengėmės kiek galima labiau išplėsti asortimentą ir pasiūlyti kitų žuvų mailiaus. Pavasarį, balandžio mėnesį, prie mūsų išsirikiuoja ilgiausios eilės norinčių mailiaus įsigyti. Pas mus suplūsta žmonės iš visos Lietuvos. Esame suformavę puikią motininę karpių bandą, iš kurios jauniklių užauga aukštos kokybės ir maistinės vertės žuvis“, – veiklą apžvelgia Darius Svirskis.

Mokslininkų šeimoje gimęs ir augęs Darius Svirskis, savo veiklą grindžia nuolatiniais stebėjimais ir tyrimais bei eksperimentais.

„Pamaščiau, jei pavyktų karpjus anksčiau išnaršinti, jie turėtų ilgesnį laiką augti. Ir tai pavyko mums padaryti – mūsų karpiai išneršia mėnesiu anksčiau nei įprasta, – pasidžiaugia bendrovės direktorius. – Mes neturime nei inkubatoriaus, nei uždarytų sistemų, nenaudojame nerštą sukeliančių stimuliatorių. Tik kol kas dar nepavyko savo tvenkiniuose išnaršinti plačiakakčio ir amūro. Na, jei bus ir toliau tokios šiltos vasaros, kokios buvo prieš kelerius metus, tikriausiai pasiseks. Tuomet nebereikės šių žuvų lervučių pirkti, nes tai yra pavojinga – su mailiumi į tvenkinius gali atsivežti ir įvairių ligų. Be to, niekad nesi garantuotas, kad augdamos šios žuvis bus atsparios, jei „nepažįsti“ jų mamų ir tėčių.“

Pagrindinė bendrovės veikla – žuvų auginimas ir užaugintų žuvų bei jų produktų pardavimas. Žuvis maitinama tik kruopščiai atrinktais įvairių rūšių grūdais, kuriuos bendrovė perka iš smulkių ekstensyvių aplinkinių ūkių. Tik dabar, pasak pašnekovo, tokių rasti vis sunkiau, todėl svarstoma galimybė įsigyti ar išsinuomoti žemės, kad patys galėtų užsiauginti žuvų pašarui reikalingų kokybiškų ekologiškų grūdų. „Žuvų skonis ir kokybė labai priklauso nuo pašarų, todėl vengiame kombinuotų pašarų ir menkaverčių „intensyvių maistingų veislių“ grūdų, išaugintų chemizuotuose ūkiuose“, – pabrėžia direktorius.

Bendrovė, stengdamasi kuo geriau patenkinti vartotojų poreikius, plečia auginamų žuvų asortimentą. „Buvo momentas, kai vienu metu auginome 21 žuvų rūšį. Dabar auginame 17 rūšių žuvis: net trijų rūšių karpjus, plačiakakčius, baltuosius amūrus, europinius šamus, starkingus, lydekas, upėtakius, eršketus ir kitas žuvis, – sako Darius Svirskis. –

AB „Išlaužo žuvis“, pasinaudodama paramos lėšomis, nusipirko ratinį ekskavatorių su papildomais priedais.

Tačiau visada mūsų asortimente karaliavo karpiai. Šios žuvis sudaro apie 60–70 proc. bendrovės produkcijos. 2020 m. bendrovė pardavė per 800 t, o 2021 m. – 910 t. karpių.“

Nuo 2012 m. bendrovė užsiima žuvis perdirbimu ir, direktoriaus teigimu, rinkai gali pateikti įvairiausių perdirbtų žuvis produktų rūšių, pradedant atvėsintomis skrostomis įvairiomis žuvimis, kaip šamai, eršketai, plačiakakčiai, amūrai, lynai, įvairių žuvų filė, rūkytomis žuvimis ir baigiant kulinarijos gaminiiais: karpio taukuose kepti karpio kotletukai, įvairūs žuvis kepsneliai, vytinto karpio juostelės ir kindziukai, ir kiti gaminiai. „Vienu metu pirkėjui galime pasiūlyti 50–60 gaminių rūšių. Vieni pirmųjų pradėjome prekiauti ir karpio taukais. Turime įsirengę dvi savo produkcijos parduotuves. Viena yra Išlauže, kita – Prienuose. Savo produkcija prekiaujame Kaune, Vilniaus Tymo turgelyje. Nemažą savo gaminių dalį eksportuojame“, – pasakoja pašnekovas.

„Kadangi savo veiklai vykdyti pirkome naudotą techniką, įrangą ir priemones, šiandien dalis jos nebeatitinka nei ES žaliojo kurso reikalavimų, nei mūsų poreikių. Žuvis kilnojome su 1990 metų ekskavatoriumi, darbą apsunkino seni trimeriai, krūmapjovės. Nusprendėme teikti paraišką paramai gauti, kad galėtume atnaujinti dalį technikos ir įrangos“, – sako Darius Svirskis.

Bendrovės projektui „AB „Išlaužo žuvis“ ūkio modernizavimas diegiant inovacijas“ pagal Veiksmų programos Ketvirtojo Sąjungos prioriteto „Užimtumo ir teritorinės sanglaudos didinimas“ priemonę „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas – vietos projektai“ 2021 m. skirta 167,5 tūkst. eurų parama. „Pasinaudodami paramos lėšomis nusipirkome ratinį ekskavatorių su papildomais priedais: svarstyklėmis, prailgintuvu, kasimo ir šlaitavimo kaušais, – naują pirkinį pristato AB „Išlaužo žuvis“ direktorius Darius Svirskis. – Įsigiję naują techniką optimizavome darbo procesus, sumažinome kuro sąnaudas. Nauja technika draugiškesnė aplinkai.“

UAB „Vasaknos“

VASAKNOS

Aquaculture & Fish Products

UAB „Vasaknos“ įkurta 1993 m. Veiklai vykdyti bendrovė iš valstybės nuomoja 2187,52 ha žemės, iš jų 897,49 ha plotą užima nuomojami ežerai, 1160 ha – tvenkiniai.

Veikla: žuvų veisimas, jų auginimas tvenkiniuose ir baseinuose, pardavimas bei perdirbimas.

Vidutiniškai per metus bendrovė užaugina apie 400 t karpių, apie 300 t eršketų, apie 70 t upėtakių ir maždaug po 10 t kitų rūšių žuvų. Bendrovė pirmoji Lietuvoje pradėjo veisti eršketus.

„Žuvų veisimo inkubatorių pasistatėme pasinaudodami žuvininkystei skirta parama“, – teigia UAB „Vasaknos“ generalinis direktorius Algirdas Šiukščius.

„Ne, mano išsilavinimas su žuvimis neturėjo nieko bendro, – pasiteiravus apie pasirengimą plėtoti žuvininkystę nusijuokia UAB „Vasaknos“ generalinis direktorius Algirdas Šiukščius. – Pagal išsilavinimą esu inžinierius mechanikas. – 1989 metais buvau paskirtas Vasaknų valstybinio žuvininkystės ūkio vadovu. Tuomet ūkis dar augino antis, tad visą pelną ūkis iš jų ir uždirbdavo. Karpių auginimas buvo nuostolingas.“

1993 metais buvo įsteigta UAB „Vasaknos“. Įrengus naujus tvenkinius, išplėtus auginamų žuvų asortimentą, dabar bendrovė sėkmingai augina ne tik karpius, bet ir eršketus, sterles, upėtakius, europinius šamus, plačiakakčius, baltuosius amūrus, lydekas, lynus.

Bendrovė veiklai plėtoti aktyviai naudojami Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 metų veiksmų programa.

Vienas naujausių bendrovės statinių – žuvų veisimo inkubatorius. Jis pastatytas įgyvendinant projektą „UAB „Vasaknos“ produktyvios investicijos į akvakultūrą“, kuris finansuotas pagal Veiksmų programos Antrojo Sąjungos prioriteto „Aplinkosaugos požiūriu tvarios, efektyviai išteklius naudojančios, inovacinės, konkurencingos ir žiniomis grindžiamos akvakultūros skatinimas“ priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą“. Projektui įgyvendinti suteikta 500 tūkst. eurų parama.

Per metus „Vasaknos“ realizuoja apie 300 t eršketų ir sterlių.

Pasinaudojant ja buvo pastatytas žuvų veisimo inkubatoriaus pastatas, įsigyta ir įrengta uždaroji recirkuliacinė sistema, inkubatoriaus įranga ir priemonės, technika tvenkiniams ir jų pakrantėms tvarkyti.

Jau kelinti metai žuvų veisimo inkubatoriuje iš ikrelių auginamos karpių, upėtakių, lydekų lervutės. Bendrovės pasididžiavimas – eršketų veisimas, kurio ji ėmėsi pirmoji Lietuvoje. „Labai svarbu atrinkti gerą eršketų motininę bandą,– patirtimi dalijasi UAB „Vasaknos“ generalinis direktorius. – Reprodukatoriai kuriam laikui įkurdinami inkubatoriaus baseinuose ir laikas nuo laiko echoskopuojami. Atėjus neršto laikui ir patelės, ir patinėliai primigdomi, iš jų švelniai masažuojant pilvukus išspaudžiami ikrai ir pieniai. Po šios procedūros paleisti į vandenį jie per kelias minutes atsigauna ir sėkmingai gyvena. Eršketo patelės užauginti ikrai sudaro 10–15 proc. jos svorio.“

Išspausti ikrai kartu su pieniais sudedami į specialius aparatus, kuriuose eršketams risti ir augti palaikoma 15–16 laipsnių temperatūra. Išsiritusios eršketo lervutės perkeliamos į inkubatoriuje esančias voniutes, paaugusios iki 2 gramų įkurdinamos didesnėse voniose, o kai eršketukų svoris pasiekia maždaug 25 gramus, jie keliauja į tvenkinius arba specialius, jiems auginti skirtus baseinus. Baseinuose eršketas iki 2 kg užauga per porą metų, o tvenkiniuose – per trejus metus.

Bendrovė užsiaugintais žuvų jaunikliais įžuvina ne tik savo vandens telkinius, bet ir parduoda kitiems, plėtojantiems žuvininkystę.

2014 m. bendrovė ėmėsi žuvies perdirbimo. Vartotojams tiekdamo rūkytą, sūdytą žuvį, taip pat žuvies konservus. Įvertinusi rinkos poreikius, bendrovė nusprendė padidinti savo gaminių asortimentą bei apimtis ir pateikė projektą „UAB „Vasaknos“ žuvies ir akvakultūros produktų perdirbimo veiklos plėtra“ paramai gauti pagal Veiksmų programos Penktojo Sąjungos prioriteto „Prekybos ir perdirbimo

Žuvų veisimo inkubatorius pastatytas pasinaudojant paramos lėšomis.

skatinimas“ priemonę „Žvejybos ir akvakultūros produktų perdirbimas“. Projektui įgyvendinti buvo skirta beveik 103 tūkst. eurų parama. „Pasinaudodami parama įsigijome kulinarijos cecho įrangą, konvekcinę krosnį, puodų plovimo mašiną, indaplovę, peilių sterilizatorių, staigaus atvėsavimo įrenginį, krautuva, pakavimo mašiną, kitą įrangą, du krovininius automobilius“, – paramos nauda patenkintas bendrovės vadovas, nes dabar bendrovė vartotojams gali pateikti platesnį savo gaminių asortimentą: kelių rūšių žuvų konservus, sūdytus ir rūkytus upėtakius, rūkytus ir šviežius eršketus, karpio filė, karpio kepsnelius su prieskoniais ir kitus gaminius, realizuojamus tiek Lietuvoje, tiek kitose šalyse. Eksportuojama apie 60 proc. produkcijos. Pastaruoju metu nemažai produktų bendrovė tiekia prekybos tinklui „Lidl.“

„Bendrovės veikla labai imli elektros energijai, ypač žuvų veisimo inkubatorius ir kulinarijos cechus. Vidutiniškai per metus sunaudojame apie 200 tūkst. kW elektros energijos, todėl nusprendėme įsirengti saulės elektrinę. Su Nacionaline mokėjimo agentūra jau pasirašėme sutartį dėl paramos skyrimo, – pasidžiaugia UAB „Vasaknos“ generalinis direktorius Algirdas Šiukščius. – Labai geros finansavimo sąlygos, paramos intensyvumas gali būti iki 50 proc. visų tinkamų finansuoti saulės elektrinės įrengimo išlaidų. Saulės elektrine pasigaminsime trečdalį mums reikalingos energijos. Tas kiekis amortizuos elektros energijos brangimą. Vadinasi, apsaugosime savo produkcijos gamybą nuo savikainos augimo. Mažesnė savikaina, mažiau už gaminius mokės ir vartotojai.“

Parama UAB „Vasaknos“ projektui „Energijos vartojimo efektyvumo didinimas, įrengiant saulės (fotovoltine) elektrinę ir prijungiant prie įmonės el. sistemos“ įgyvendinti teikiama pagal Veiksmų programos priemonę „Produktyvios investicijos į akvakultūrą. Energijos vartojimo efektyvumo didinimas, atsinaujinančioji energija“. Bendrovei skirta 30,9 tūkst. eurų parama.

*Modernizavusi perdirbimo cechą
bendrovė vartotojams patiekia platesnį žuvies gaminių asortimentą.*

Nacionalinė akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų asociacija

NACIONALINĖ AKVAKULTŪROS IR
ŽUVŲ PRODUKTŲ GAMINTOJŲ ASOCIACIJA

Nacionalinė akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų asociacija įkurta 2002 m., 2004 m. pripažinta akvakultūros produktų gamintojų organizacija (GO).

Jungia 18 narių, iš jų: 15 užsiima tik tvenkinine žuvininkyste, 1 žuvis augina tvenkiniuose ir uždarojoje akvakultūros sistemoje, 1 – tvenkiniuose ir pratakijuose vandens baseinuose, 1 – tik uždarosiose akvakultūros sistemose.

2021 m. asociacijos narių naudojami tvenkiniai užėmė 8862 ha, atviri pratakūs baseinai – daugiau kaip 7 tūkst. kv. m, uždarosios akvakultūros sistemos – beveik 3 tūkst. kub. m.

Vidutiniškai per metus asociacijos nariai užaugina apie 4,5 tūkst. t žuvų.

„Plėtojančios akvakultūrą ir gaminančios žuvų produktus įmonės asociaciją įsteigė tam, kad ji atstovautų jų interesams, padėtų spręsti kylančius klausimus, sudarytų sąlygas tobulėti, rasti bendradarbiavimo galimybių įsivertinant ir išsilaikant rinkoje, nes neretai daugiau laimima dirbant kartu, o ne tarpusavyje konkuruojant“, – teigia Nacionalinės akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų asociacijos direktorius Rolandas Morkūnas ir pažymi, kad visiems tiems tikslams pasiekti asociacijai, turinčiai GO statusą, per visą Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programos laikotarpį yra skiriama parama.

Parama skiriama tik parengus ir nustatyta tvarka patvirtinus Gamybos ir prekybos planą pagal Veiksmų programos Penktojo Sąjungos prioriteto „Prekybos ir perdirbimo skatinimas“ priemonę „Gamybos ir prekybos planai“.

„Asociacija rengiamuose planuose numato priemones, skatinančias narių veiklą, kad rinkai būtų patiekiami daugiau žuvies ir jos produktų, kad gamintojams atsivertų naujos rinkos, kad gaminami produktai būtų kuo plačiau pristatomi vartotojams ir lengviau atpažįstami vietos rinkoje. Tam skirtas ir mūsų pastarasis 2020–2022 metų projektas „Nacionalinės akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų asociacijos gamybos ir prekybos planas“, kurį baigsime įgyvendinti 2023 metais. Pagrindinis šio projekto tikslas – įvykdyti akvakultūros produktų gamybos planą su kuo mažesnėmis sąnaudomis, gaminius patiekti rinkai ir už tai gauti pajamų. Trejų metų planui įgyvendinti mums buvo skirta daugiau kaip 277 tūkst. eurų parama. Tai sudaro 75 proc. visų planui įgyvendinti reikalingų išlaidų. Likusi dalis – asociacijos narių lėšos, – pasakoja asociacijos vadovas. – Paramos lėšos naudojamos mokslinių ir techninių kampanijų rengimui ir vykdymui, dalyvavimui kuriant pašarų atsekamumo procedūras, tarpininkavimui patiekiant rinkai asociacijos narių užaugintas žuvis ir jų produktus, šios produkcijos propagavimui.

„Plėtojant tvenkininę žuvininkystę vadovaujamasi tausumo principais“, – pabrėžia Nacionalinės akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų asociacijos direktorius Rolandas Morkūnas.

Dėl pasaulį apėmusios pandemijos turėjome pristabdyti tarptautinių konferencijų, parodų, mugių bei kitų renginių organizavimą ir dalyvavimą juose, bet tikimės, kad netrukus mūsų asociacijos nariai vėl galės dalyvauti jų profesionalumui ir konkurencingumui svarbiuose tarptautiniuose renginiuose, kam taip pat skiriamos paramos lėšos.“

Šiuo metu asociacijos nariai auginą 21 rūšies prekinės žuvis, bet pagrindinę produkcijos dalį sudaro karpiai. Asociacijos direktoriaus teigimu, platesnis žuvų asortimentas labiau tenkina vartotojų poreikius, o gamintojams užtikrina daugiau pajamų.

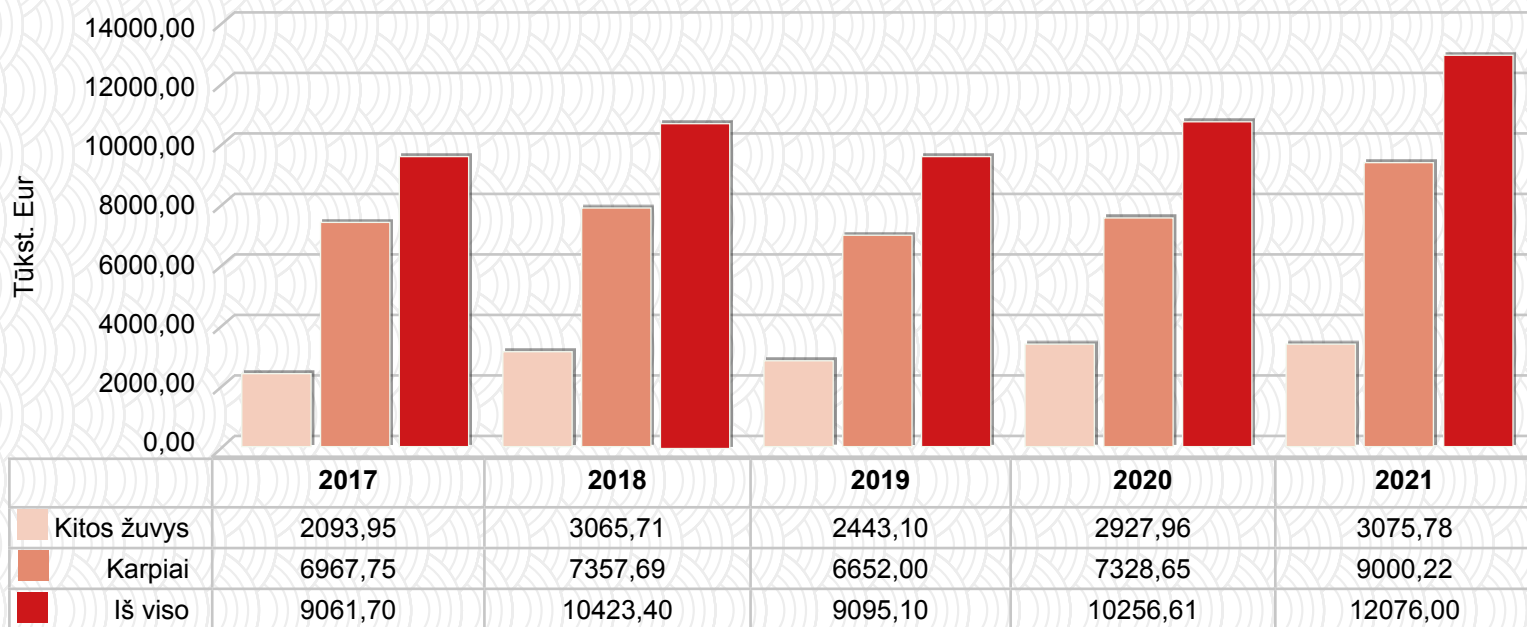
„Mūsų nariai, plėtodami savo veiklą, stengiasi vadovautis tausumo principais. Tai reiškia, kad žuvis šeriamas pašarais, kurių nereikia vežti šimtus kilometrų, nes pašarams dažniausiai naudojami vietos ūkininkų užauginti grūdai. Asociacijos nariai kasmet žuvims šerti įsigyja apie 11–12 tūkst. tonų pašarų (grūdų apie 7–8 tūkst. t, iš jų apie 0,8–1 tūkst. t – ekologiški). Tvenkininė žuvininkystė sunaudoja mažiau elektros energijos. Kai tvenkiniai užpildomi savitaka (nenaudojant siurblių), prisidedame prie iškastinių išteklių tausojimo, susidaro minimali CO₂ emisija, – tvenkininės žuvininkystės indėlis į tvarios ekonomikos kūrimą apibūdina Rolandas Morkūnas. – Tvenkiniuose sukuriamos turtingos natūralios buveinės, kuriose gausi bioįvairovė, dėl to atsiranda daug natūralaus žuvų maisto, kuris labai svarbus auginant aukštos kokybės ir maistinės vertės žuvis. Patiekdami rinkai tvenkiniuose užaugintą žuvį, mes aprūpiname vartotojus sveikatai palankiais maisto produktais, prisidedame prie gamtos saugojimo, nes savo produkcija mažiname žvejybos jūrose ir vandenynuose žalą dėl žuvų išteklių pergaudymo.“

Sėkmingas asociacijos gamybos ir prekybos plano įgyvendinimas sukuria jos nariams pridėtinę vertę ir leidžia pasiekti geresnių rezultatų.

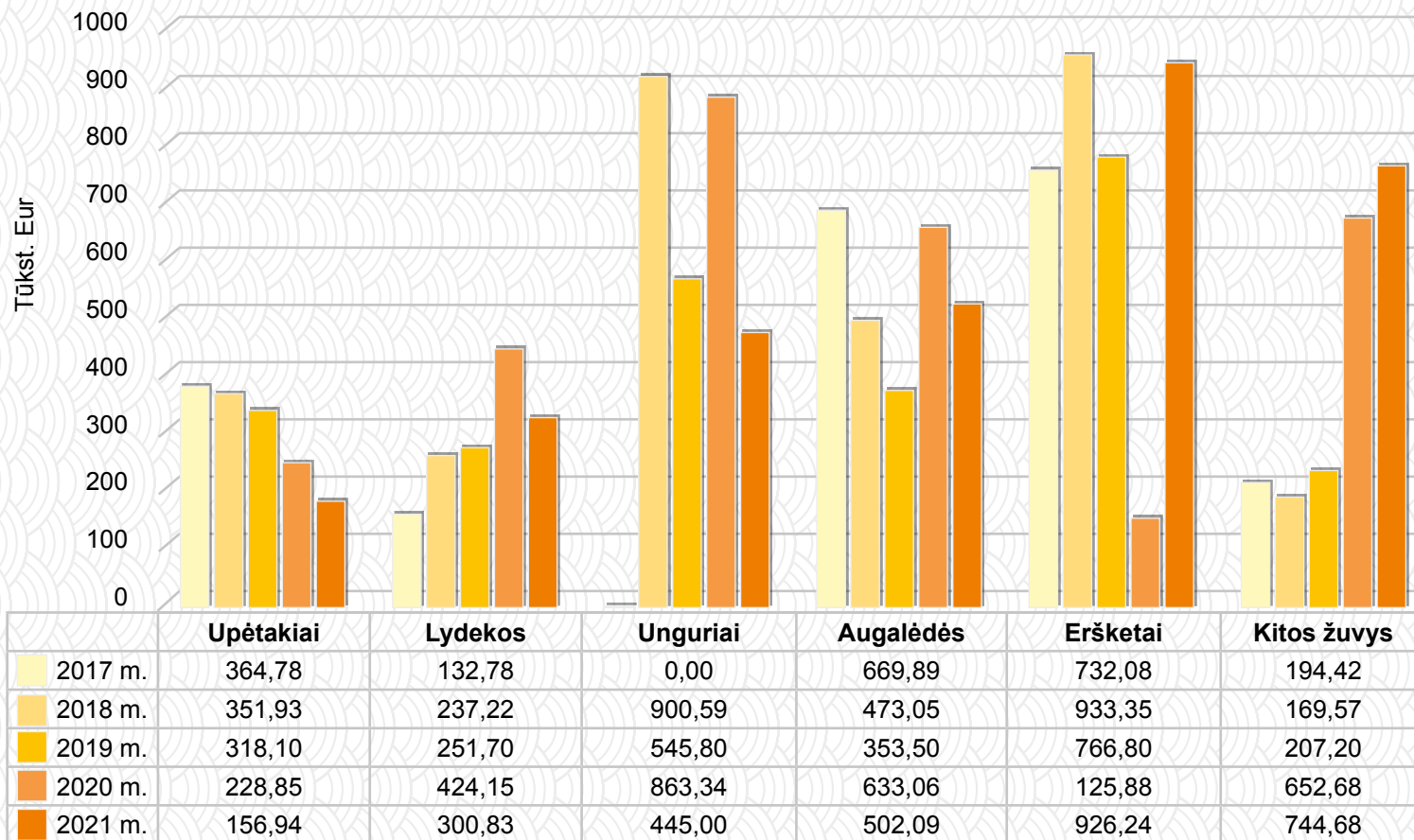

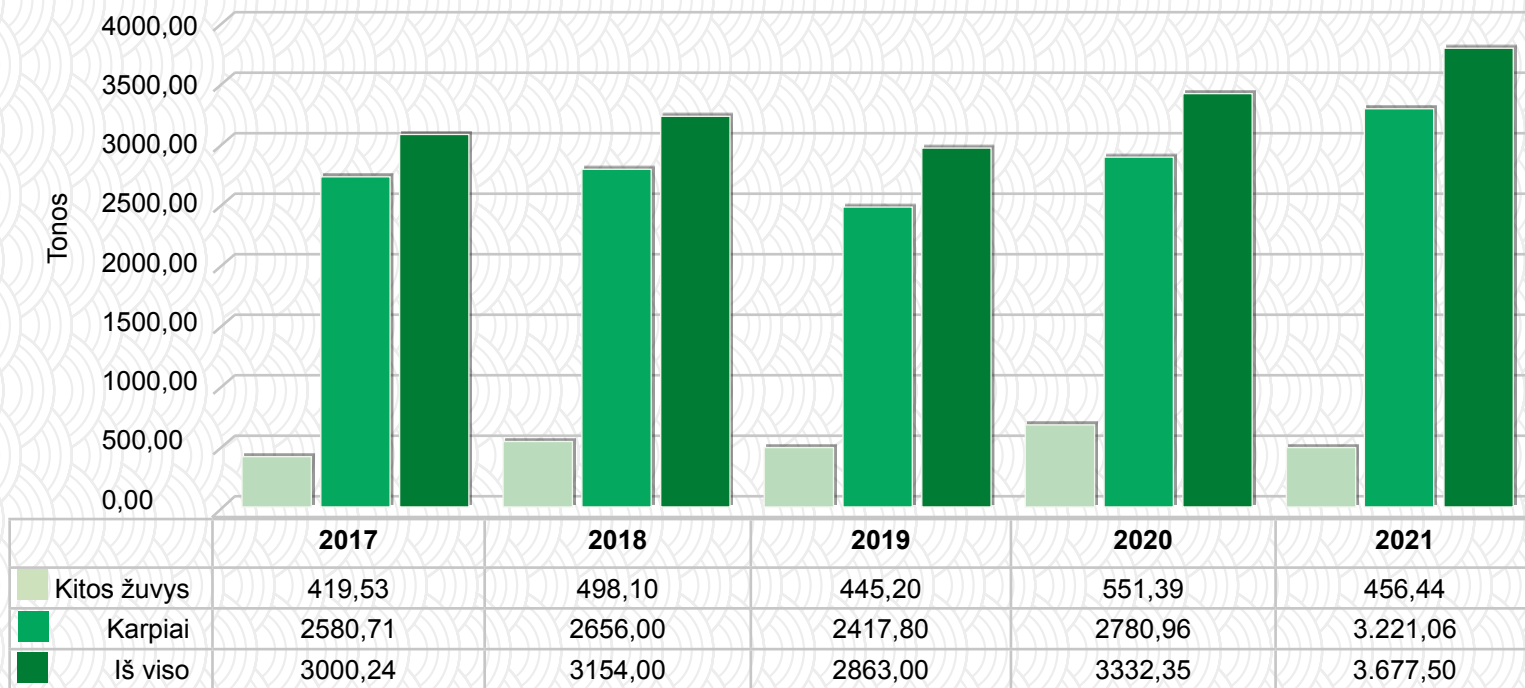
Pajamos už parduotus akvakultūros produktus 2017–2021 m., tūkst. Eur

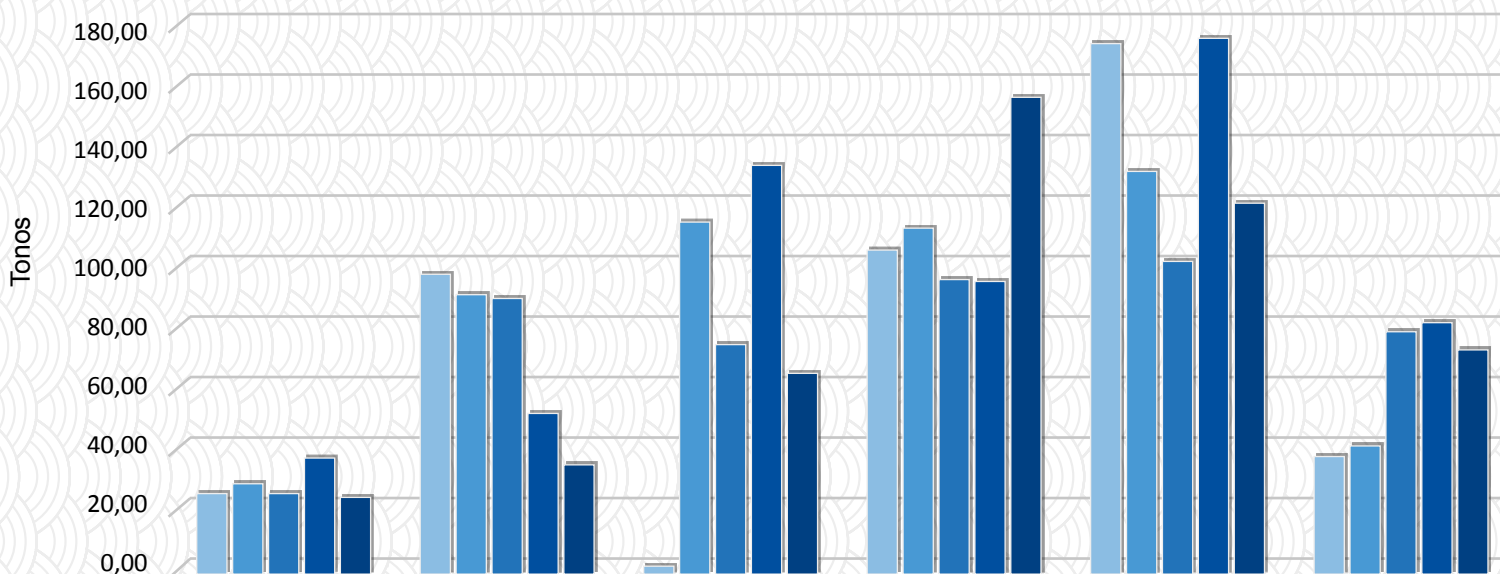
Pajamos už parduotus akvakultūros produktus (be karpių) 2017–2021 m., tūkst. Eur

Akvakultūros produktų gamybos ir pardavimo apimtys 2017–2021 m., t

Akvakultūros produktų (be karpių) gamybos ir pardavimo apimtys 2017–2021 m., t

	Lydekos	Upėtakiai	Unguriai	Eršketai	Augalėdės	Kitos žuvis
2017 m.	24,10	94,20	0,00	102,39	165,58	33,26
2018 m.	26,80	85,00	110,00	109,10	128,70	38,50
2019 m.	24,40	84,50	70,00	92,40	99,80	74,10
2020 m.	34,71	46,32	131,47	91,81	167,17	79,91
2021 m.	20,83	31,15	61,47	153,69	118,57	70,73

Tvenkininėje žuvininkystėje pilnas gamybos ciklas, kol užauginamos prekinės žuvis, trunka trejus metus, todėl šia veikla užsiimančių įmonių gamybinių ir planinių užduočių įvykdymas tiesiogiai priklauso nuo ankstesniais metais išauginto kiekio žuvų įveisimo medžiagos, gamtinių ir klimatinų sąlygų, nuo akvakultūrą plėtojančių žmonių kvalifikacijos bei gebėjimo orientuotis vietinėje ir tarptautinėse rinkose. Tam labai padeda Gamybos ir prekybos planui įgyvendinti skiriama parama, palaikanti stabilumą, planavimą, skatinanti akvakultūros plėtrą. Kuo labiau išvystytas šis sektorius, tuo labiau galime saugoti natūralius žuvų išteklius, per tausojančią veiklą mažinti klimato kaitą, saugoti gamtos įvairovę“, – akvakultūros sektoriaus ir jam teikiamos paramos svarbą apibūdina Nacionalinės akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų asociacijos direktorius Rolandas Morkūnas.

